

# **FELSŐOKTATÁSI HÁLÓZATI KAPCSOLATOK AZ INTÉZMÉNYI PEDAGÓGIAI KOOPERÁCIÓBAN**

**A kötet a „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a  
Dél-Dunántúl régióban” elnevezésű,  
TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014  
azonosító jelű  
projekt keretében került kiadásra**

**Kaposvár  
2015**

## ELŐSZÓ

Pedagógusképzést segítő szolgáltató és kutatóhálózatok továbbfejlesztése és kiszélesítése TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 azonosító jelű pályázati kiírásra nyújtotta be a Kaposvári Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem a „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” elnevezésű pályázatot.

A projekt 4 fő tevékenységcsoportjának egyike az alábbi:

K/2. A felsőoktatási, köznevelési térségek pedagógiai kutató- és szolgáltató feladatait ellátó, a különböző, pedagógusképzést nyújtó felsőoktatási intézményeket koordináló és szakmailag támogató térségi pedagógiai központok továbbfejlődése és hálózatának erősödése.

A tanulmánykötet, melyet kezében tart az olvasó, ennek a munkának néhány fontos eredményét foglalja magában. A közölt írások a pedagógusképzést ellátó intézményeket, a képzés teljessé tételéhez hozzájáruló, a gyakorlat színteréül szolgáló partneriskolákat, a gyakorló pedagógusok szakmai kvalitásának folyamatos fejlesztését segítő szolgáltatásokat végző egységeket és felsőoktatáson kívüli intézményeket a hálózatelmélet paradigmáján keresztül vizsgálják, ezzel újszerű, multidiszciplináris megközelítést visznek a nevelés-oktatás határfokának fejlesztésére irányuló törekvésekbe, amelyeknek egyik legfontosabb eleme a kompetens és magas határfokkal dolgozó pedagógus.

A hálózat egyes csomópontjainak a részletes bemutatása segíti a pedagógusképzés és továbbképzés hatékonyságának fejlesztésén munkálkodó szakembereket és érdeklődőket abban, hogy a megismerkedjenek a Dél-Dunántúlon létrejött hálózat belső működése mellett annak külső, más hálózatokhoz fűződő kapcsolataival.

Az elmélet és a gyakorlat fejlesztői, szakemberei számára egyaránt hasznos információk, a hálózatokhoz csatlakozni kívánóknak pedig jó útmutatások jelennek meg a kötetben, amelynek egyes tanulmányai további fejlesztőmunkák alapjául is szolgálhatnak.

Jó olvasást, eredményes tájékozódást kívánunk!

Cserné Adermann Gizella  
egyetemi docens  
Dunaújvárosi Főiskola

### Szerkesztette

Bencéné dr. Fekete Andrea PhD

### A szerkesztésben közreműködött

Horváthné Tóth Ildikó

### Szakmai lektor

Cserné dr. Adermann Gizella CSc

### Anyanyelvi lektor és korrektor

Dr. Paál László

### A borítórajzot készítette

B. Perényi Andrea

ISBN 978-963-9821-88-0

### KIADJA

A KAPOSVÁRI EGYETEM PEDAGÓGIAI KARA

### KÉSZÜLT

A dombóvári SZEC SOX Nyomdában

### FELELŐS KIADÓ:

DR. PODRÁCZKY JUDIT PhD DÉKÁN

## TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	3
Bencéné dr. Fekete Andrea	
Világunk hálózatai .....	7
Góbbölös Izolda	
Konzorciumban a kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztéséért.....	13
Bencéné dr. Fekete Andrea	
Kaposvári Egyetem Pedagógusképző Központ .....	23
Dr. Jelenszkyné dr. Fábián Ildikó	
A Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központja .....	29
Dr. Kurucz Rózsa	
A Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központ Szekszárdi Pedagógusképzési Alközpontjának modellje .....	39
B. Rózsás Erzsébet (szerk.)	
A szakmai tevékenységek összehangolása .....	55
Bencéné dr. Fekete Andrea	
Hálózat a minőségi oktatás és képzés érdekében .....	69

---

# VILÁGUNK HÁLÓZATAI

**Bencéné dr. Fekete Andrea**

egyetemi docens, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar  
fekete.andrea@ke.hu

*...a pokolba vezető út erős jószándékkal van kikövezve.  
A gyenge jószándék valószínűleg a menyországba vezet...  
(Csermely Péter, Granovetter nyomán)<sup>1</sup>*

## 1. Hálózatok a világban

„A globalizáció világjelenségének technikai alapját hatalmas világhálózatok struktúráinak – internet, közlekedés – kiépülése jelenti. A modern államok működési mechanizmusainak is ez az alapja. A mai társadalom a különböző hálózatok létrejöttére épül. Ezzel magyarázható az új interdiszciplináris tudomány megszületése is” (Bertalan, 2014: 200).

A gazdaság és tudomány területén megjelenő komplex, integrált hálózatok struktúráinak, valamint hálózati alrendszeinek összecsiszolása a 21. század egyik legfontosabb feladata.

„Globális világunkat hatalmas gazdasági, politikai kommunikációs hálózatok kohéziós ereje tartja össze és működteti. A hálózatok finomhangolása fontos szerepet játszik abban, hogy a jelenlegi gazdasági válságot kisebb kataklizmákkal el tudja kerülni a világ” (Bertalan, 2014: 156).

A hálóra gondolva az embereknek általában a pók jut eszükbe, ami szorgalmasan, szabályosan szövőgeti hálóját, amelyből egy jól átlátható rendszer alakul ki. A mi világunkat is rengeteg háló szövi át, létezik olyan rendszer, amely tudatosan felépített, de kialakulnak olyan hálózatok, amelynek szövevénye nehezen átlátható. A pók a saját hálóját készíti, önös érdekét szem előtt tartva, hogy táplálékot szerezzen, túléljen. Az emberi kapcsolatok kétféle módon működnek az egyéni sajátosságokból kiindulva. Léteznek olyan személyek, akik a pókhoz hasonlóan, saját érdekeiket szem előtt tartva, tudatosan építik ki személyes kapcsolati hálójukat, olyan személyeket megcélözva, akik gyengébbek, képesek alárendelt szerepben a másik céljért dolgozni. Erre a rendszerre a hierarchia jellemző, belső mozgatója a hatalom, sok esetben a megtorlástól, létbizonytalanságtól való félelem. Ez a hálózat szövevényes, mert a hierarchia csúcán álló irányító többszörösen biztosítja önmagát, ezért ugyanannak a célnak a megvalósítása érdekében, egy kapcsolatot többszörösen is biztosít és ellenőriz. A hálózat úgy válik egyre szövevényesebbé, hogy a hierarchikus rendszerben mindig újabb vezetők építik ki maguk alá a biztonsági hálót.

Csermely szerint (2004) azonban a gyenge kapcsolatok erősítik meg a hálózatot. Granovetter (idézi: Csermely, 2004) 1973-ban lejegyzett kutatási eredményei szerint

---

<sup>1</sup> Csermely Péter (2004): A rejtett hálózatok ereje. Vince Kiadó. 3. <http://linkgroup.semmelweis.hu/docs/02-granovetter.pdf> [2015-06-29]

a társadalmi összetartozást a gyenge kapcsolatok szilárdítják meg. A munkakeresés rendszerét vizsgálta meg, amely során arra a következtetésre jutott, hogy a legjobb barát mindent megtesz annak érdekében, hogy álláshoz juttassa társát, és ennek következtében a főnök munkahelyet is biztosít a támogatottnak. Ebben az esetben azonban senki nem gondolja át igazán, hogy valójában hasznos-e, és van-e valódi értelme az ily módon létrejött munkakapcsolatnak. Az esetek többségében nincsen, és rövid időn belül felbomlik ez a mesterségesen létrehozott, racionalitást mellőző, érdeken alapuló kapcsolat.

Az emberi kapcsolatok másik része érzelmi indíttatású, szimpátián alapul. Az őszinte kapcsolati rendszer nem érdekvezérelt, bizalmi kapcsolati háló, amely egyszerűbb, és nem túlbiztosított.

Az önszerveződés által kialakult hálózatok folyamatosan növekednek, és állandóan változnak. A központokhoz mindig újabb csomópontok kapcsolódnak. A több csatlakozással rendelkező csomópontok azonban nem teljesen véletlenszerűen növekednek, mivel a több kapcsolattal rendelkező csomópontnak nagyobb esélye van új kapcsolatok létrehozására. A skálafüggetlen hálózatokban nem jön létre egy nagyon erős központ, hanem több nagy és számos kis csomópont születik meg, melyek egymással hálózatot alkotnak (Barabási, 2013, a).

Az egyre terebélyesedő hálózatban létrejött, sok kötéssel rendelkező csomópontokat az angolszász irodalomban hub-oknak nevezik, amelyek szükségesek a komplex hálózatok létrejöttéhez. Amennyiben ezek a csomópontok nem jól működnek, illetve megszűnnek, akkor rövidesen működésképtelenné válik a rendszer, a hálózat szétesik, majd megszűnik, amennyiben nem képes újabb csomópontot létrehozni (Barabási, 2013, a).

## 1.2. Komplex hálózatok

A 21. században a kutatók arra világítottak rá, hogy a véletlennek tűnő komplex hálózatokat egyetemes alapelvek irányítják. Az összetett rendszerek hálói nagyon különböznek egymástól, ennek ellenére sok hasonlóság is felfedezhető köztük (Barabási, 2013, b).

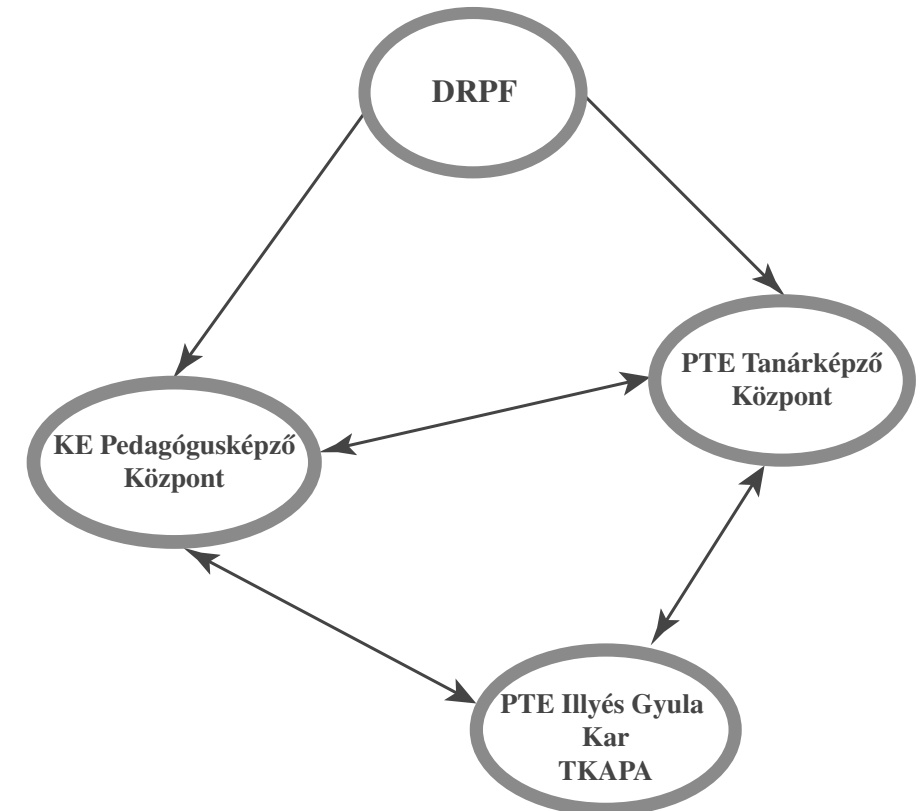
A skálafüggetlenség azt jelenti, hogy az egyes csomópontok kevés, mások sok kapcsolódási ponttal rendelkeznek. Ez a jelenség nemcsak az internet sajátossága, hanem a komplex rendszerek jellemzője is. A sok kapcsolattal rendelkező csomópontok nagyobb hatással vannak a környezetükre. A társadalmi hálózatok esetében beszélhetünk vertikálisan létrejött networkokról, amelyek a társadalmi hierarchiát és az intézményrendszerek struktúráját követik. A kapcsolati háló az alá-fölérendelt viszony alapján épül ki, és ily módon áramlik az információ is. A horizontálisan kialakult hálózati rendszerre a mellérendelt kapcsolat jellemző, némely esetben megjelenik a hierarchia is, de nem ez uralja a kapcsolatok minőségét. A vertikális kapcsolatrendszer a formális hálózatokra jellemző inkább, míg a horizontális kapcsolati háló az informális hálózatokra jellemző. Ebben a rendszerben a személyközi kommunikációt nem az intézmény hierarchiája határozza meg, míg a formális rendszerben döntően a társadalmi státusz determinálja a kapcsolatokat (Szvetelszky, 2011).

A gazdaság és tudomány területén megjelenő komplex, integrált hálózatok struktúráinak, valamint hálózati alrendszeinek összeccsiszolása a 21. század egyik legfontosabb feladata.

„Globális világunkat hatalmas gazdasági, politikai kommunikációs hálózatok kohéziós ereje tartja össze és működteti. A hálózatok finomhangolása fontos szerepet játszik abban, hogy a jelenlegi gazdasági válságot kisebb kataklizmákkal el tudja kerülni a világ” (Bertalan, 2014: 156.).

## 2. Hubok a pedagógusképzésben a Dél-Dunántúl régióban

„A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése” (TÁMOP - 4.1.2.-08/1/B-2009-0003) elnevezésű pályázat folytatásaként, a TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 azonosító jelű „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” elnevezésű pályázat keretében kialakult a régió felsőoktatási intézményeiben egy nagy hálózati rendszer. Létrejöttek és egymáshoz kapcsolódtak olyan meghatározó, nagy csomópontok, amelyeknek kulcsszerepe van a pedagógusképzés szervezésében, irányításában. Az alábbi ábra szemlélteti a 2015 ősziére kialakuló Dunántúli Regionális Pedagógusképző Fórum szervezetét, és az ahhoz kapcsolódó központok rendszerét.



1. ábra: Hubok a pedagógusképzésben a Dél-Dunántúl régióban

A Pécsi Tudományegyetemen létrejött a Tanárképző Központ, a Kaposvári Egyetem a Pedagógusképző Központ, valamint a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Karán megalakult a Tanárképző Központ Alsó Fokú Pedagógusképzési Alközpontja. A területi Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Kaposvár Megyeközponti Tankerület (KLIK) mindegyik központtal egyaránt kapcsolatban áll, hiszen a hallgatók intézményen kívüli gyakorlata megyehatárokon átívelő.

A létrejövő Dunántúli Regionális Pedagógusképző Fórum elsődleges feladatköre az intézmények közti kapcsolattartás, szakmai tapasztalatcsere lehetőségének biztosítása, a képzések összehangolása a pedagógusképzés hálózati keretei között. Hatáskörébe tartozik a pécsi, szekszárdi és kaposvári felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó gyakorlati képzések és partnerintézmények folyamatos tapasztalatcseréjét, kapcsolattartását segítő szakmai fórumok megszervezése. A fórumok keretében történhet egyeztetés a minőségi hallgatói gyakorlati képzésről, a mentorok értékelésének és továbbképzési rendszerének kialakításáról.

### 2.1. A kialakult kapcsolati hálókat sajátosságai

A régióban a pedagógusképzéshez kapcsolódóan komplex hálózati rendszer jött létre, mely skálafüggetlen kapcsolati rendszer, mivel a hálózat egyes részei kevés, míg más csomópontjai szerteágazó kapcsolati hálóval rendelkeznek. A három fő csomópont spontán módon létrejött perszonális kapcsolati rendszerből tudatosan kialakított szakmai hálózat, amelyek egyenként számos emergens módon létrejött kapcsolati szállal rendelkeznek. A kisebb csomópontok száma folyamatosan növekszik, a kialakuló kapcsolati háló végtelen elemszámú, de természetesen a rendszerhez tartoznak elszigetelt, csak egy szálon kapcsolódó elemek is.

A pedagógusképzést átölelő társadalmi hálózat egyaránt hordozza magában a vertikális és a horizontális rendszer jellemzőit is. A három központ és a KLIK kapcsolata horizontális, mivel nem hierarchikus, hanem mellérendelő viszonyrendszerrel van szőve, a kapcsolat létrejött nem felülről irányítottan, hanem önszerveződő módon alakult ki. Horizontális kapcsolati háló jött létre a karok, a partnerintézmények közt. A hubokhoz kapcsolódó kisebb csomópontok, a köznevelési intézmények a KLIK-kel, a tankerületekkel vertikális hálózatot alkotnak, hierarchikus rendszerben működnek.

A fent bemutatott formális hálózati rendszert intézmények alkotják, amelyben az információáramlás a szakmai kommunikáción alapul. Természetesen, mint minden rendszernek, a fenti hálózatnak is a fő mozgatóereje a némely esetben rejtetten megjelenő informális hálózat, amely a személyes kapcsolatokon alapul.

A felsőoktatási kooperatív kapcsolati csomópontokat bemutató kötetben részletesen betekintést nyerhet az olvasó a pályázat során létrejött központok, valamint a Kaposvári Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Kaposvár Megyeközponti Tankerület pályázati projekthez kapcsolódó, újonnan kialakított rendszerébe, feladatköreibe.

### BIBLIOGRÁFIA

- Barabási Albert László (2013, a): *Behálózva – A hálózatok új tudománya*. Helikon Kiadó. Budapest.
- Barabási Albert László (2013, b): *Hálózatok világában élünk*. Előadás a Magyar Tudományos Akadémián. Budapest, 2013.05.08. [http://mta.hu/mta\\_hirei/halozatok-vilagaban-elunk-barabasi-albert-laszlo-eloadasa-az-akademian-131882/](http://mta.hu/mta_hirei/halozatok-vilagaban-elunk-barabasi-albert-laszlo-eloadasa-az-akademian-131882/)
- Bertalan Péter: *A társadalmi hálózatok peremén*. (2014) In: Birher Nándor - Bertalan Péter: *Hálózatokban*. Otter-Nodus Kiadó. Veszprém. 200.p.
- Bertalan Péter: *Hálózatok harca*. In: Birher Nándor - Bertalan Péter: *Hálózatokban*. (2014) Otter-Nodus Kiadó. Veszprém. 156.o.
- Csermely Péter (2004): *A rejtett hálózatok ereje*. Vince Kiadó. <http://linkgroup.sem-melweis.hu/docs/01-bevezetes.pdf>
- Szvetelszky Zsuzsanna (2011): *Tehetség és hálózat*. In: *Fordulópont*. 2011. 13.évf. 1. (51) sz. 65-70.

## KONZORCIUMBAN A KOMPETENCIA-ALAPÚ PEDAGÓGUSKÉPZÉS REGIONÁLIS SZERVEZETI, TARTALMI ÉS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSÉÉRT

**Gőbölös Izolda**

csoportvezető, Kaposvári Egyetem Pedagógusképző Központ  
gobolos.izolda@ke.hu

„A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése” (TÁMOP - 4.1.2.-08/1/B-2009-0003) című pályázat megvalósításáról a Kaposvári Egyetemen

### 1. Előzmények

2009 tavaszán a Kaposvári Egyetem a Pécsi Tudományegyetem konzorciumi partnereként kapcsolódott be a TÁMOP - 4.1.2.-08/1/B-2009-0003 jelű pályázatba, mely „A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése” címet viselte.

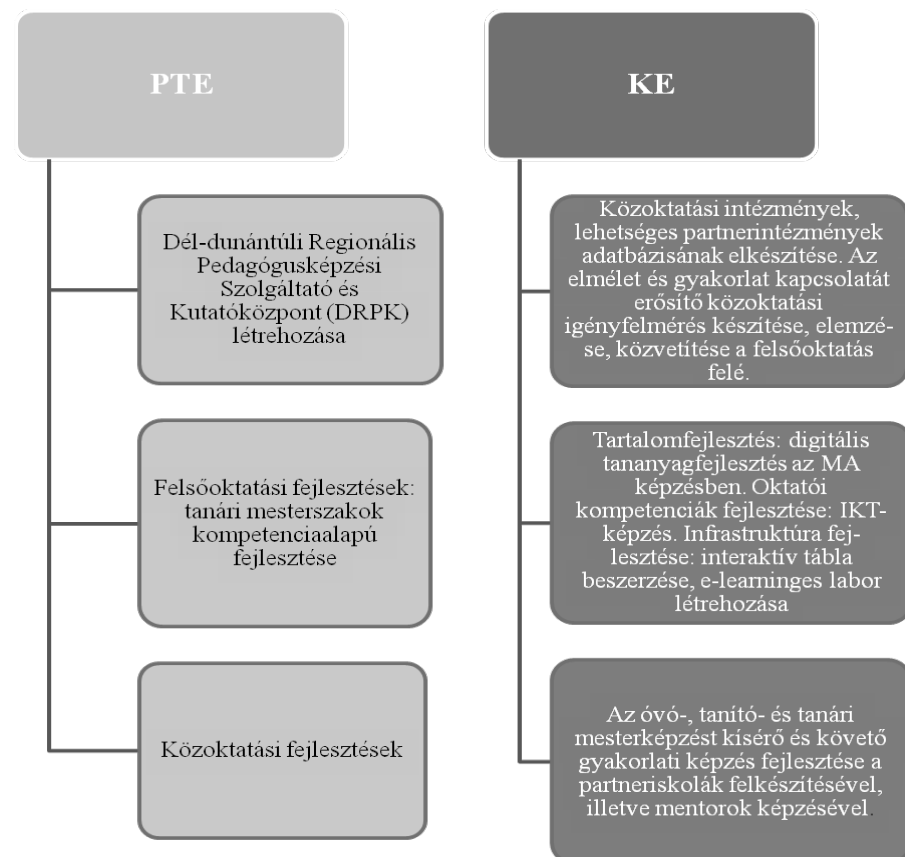
A pályázat felsőoktatást és köznevelést érintő tevékenységeinek egyik meghatározó célkitűzése volt, hogy az elmélet és a gyakorlat szoros kapcsolatára építve, korszerű módszerekkel és eszközökkel emelje a képzések színvonalát, hozzájáruljon a modern, tanulóközpontú pedagógiai módszerek minél szélesebb körű alkalmazásához.

A projekt a Kaposvári Egyetem (KE) Pedagógiai Karának irányításával, a Kaposvári Egyetem Pedagógus-továbbképző és Szolgáltató Intézetének (PTSZI) szakmai együttműködésében indult és valósult meg.

A pályázatírás, a pályázati anyag összeállítása is szoros együttműködésben történt a Pécsi Tudományegyetem (PTE) munkacsoportjának koordinálásával. Az oktatási rektorhelyettes Dr. Martinkó József egyetemi docenst jelölte ki a kaposvári projekt-csoport vezetőjéül.

A pályázat célkitűzéseihez illeszkedően a projektcsoport meghatározta azokat a területeket, melyek a Kaposvári Egyetem pedagógusképzési sajátosságaihoz, illetve az általa fenntartott pedagógiai szakmai szolgáltatói tevékenységekhez igazodóan biztosítanak innovációs lehetőségeket.

A Kaposvári Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem projekttevékenységeinek kapcsolódási területeit az alábbi ábra (1. ábra) szemlélteti:

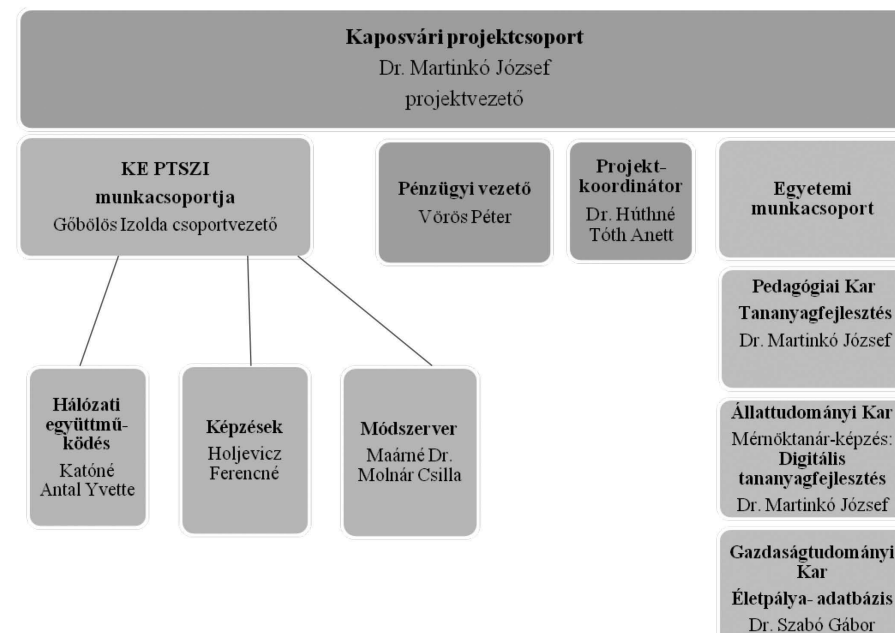


1. ábra: A Kaposvári Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem projekttevékenységeinek kapcsolódási területei

Már a pályázati időszakában – a pályázati programnak megfelelően - megalakultak a projektcsoportok, majd a pályázat pozitív elbírálását követően 2009 novemberében megkezdte két éves munkáját.

## 2. A projektszervezet

A Projektiroda a Pedagógusképző és Szolgáltató Intézet székhelyén, a Bajcsy-Zsilinszky utca 10. szám alatt kapott helyet. Így lehetőség adódott arra, hogy a pályázati tevékenységek beépüljenek az egyetemi szervezet szakmai szolgáltatói tevékenységébe, segítve ezzel is a megvalósítást, és az eredmények fenntartásának szervezését, az innováció folyamatosságát, ventilálását. A munkához számítógép, internet, nyomtató, irattározási lehetőség állt a projektkoordinátor és a bevont szakemberek rendelkezésére, melynek fedezetét a pályázati forrás biztosította.



2. ábra: A projektszervezet organogramja

## 3. A pályázat megvalósítása

### 3.1. Projekttevékenységek

A kaposvári projektcsoport tevékenysége a pályázati megvalósítás folyamatában szorosan kapcsolódott a PTE által kialakított munkacsoportokhoz: az egyetemi munkacsoport a pedagógiai szolgáltató és kutatóközpont projektcsoportjával és a felsőoktatási munkacsoporttal tartott kapcsolatot; a PTSZI munkacsoportja a központtal és a gyakorlóiskolai munkacsoporttal.

### 3.2. A KE munkacsoportjai közti feladatmegosztás

Egyetemi munkacsoport feladata:

- a tanári mesterképzés minőségének fejlesztése digitális tananyagfejlesztéssel,
- a digitális tananyagkészítés infrastruktúrájának kiépítése,
- az oktatók IKT kompetenciájának fejlesztése,
- a tanári végzettségű szakemberek életpálya-adatbázisának elkészítése.

A PTSZI munkacsoport tevékenysége:

- Részvétel a regionális szolgáltató és kutatóközponttal kapcsolódó hálózati együttműködés kialakításában; a köznevelési igények felmérése, közvetítése a központ számára.
- Aktív részvétel a pedagógusképzést kísérő és követő gyakorlati képzés folyamatának és a gyakorló köznevelési intézményeket felkészítő program kidolgozásában, megvalósításában.



- Aktív közreműködés a köznevelési intézményekben gyakorlatot vezető mentorok módszertani felkészítésére vonatkozó program kidolgozásában és a próbaképzések szervezésében.
- A pedagógusképzést és mentorálást támogató innovatív technológiák, módszerek, eljárások elterjesztésére módszertani anyagok létrehozása somogyi pedagógusok bevonásával.

A kaposvári munkacsoportok párhuzamosan működtek a projektvezető irányításával; rendszeres munkamegbeszélésekkel.

### 3.3. A pályázati célok megvalósulását segítő tevékenységek

#### 3.3.1. A Regionális szolgáltató és kutatóközpontoz kapcsolódó hálózati együttműködés kialakítását célzó tevékenységek

A Kaposvári Egyetem Pedagógus-továbbképző és Szolgáltató Intézet vállalt feladata volt a kommunikációs kapcsolattartás rendjének kialakítása (DRPK – PTSZI – KE); a köznevelési intézmények továbbképzési igényeinek felmérése, elemzése. Pályakezdő pedagógusokkal kapcsolatos információgyűjtés, feldolgozás. Mentori munka fejlesztése, műhelymunka gyakorló intézményekben dolgozó pedagógusok részvételével. Az elmélet és a gyakorlat egymást segítő kapcsolatának erősítése szakmai napok szervezésével.

#### 3.3.2. Az eredmények

- Elkészült a **kommunikációs tábla és kommunikációs adatbázis**, mely a Kaposvári Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a DRPK és a KE Pedagógus-továbbképző és Szolgáltató Intézete közti kapcsolattartást, együttműködést tartalmazza.
- Elkészült a **felsőoktatás lehetséges gyakorlólhelyeit tartalmazó adatbázis**, mely azokat a közoktatási intézményeket vette számba, melyek innovatív szemléletű, szakemberbázisú, eredményes nevelési, tanítási gyakorlatuk révén segíthetik a gyakorlatra érkező hallgatók pedagógussá válását.
- Szakmai napokat, műhelyeket szerveztünk** a projekt megvalósítása során 3 alkalommal, az elmélet és a gyakorlat egymást segítő kapcsolatának kiteljesítése érdekében.

A KE gyakorlóintézményeiben dolgozó gyakorlatvezető pedagógusok számára szervezett műhelyben a résztvevők megosztották tapasztalataikat és megfogalmazták javaslataikat a gyakorlatra érkező hallgatók fogadása, a gyakorlatok szervezése kapcsán. A műhelymunkák rövid összegzéseként a felvetődő problémákra az alábbi javaslatok születtek:

Problémák	Javaslatok
Hiányzó <b>tárgyi feltételek</b> a magas hallgatói létszám miatt: hiányzik az öltöző, a mosdó, az elemzésekre alkalmas helyiség, a tornaterem.	A gyakorlatra érkező hallgatók létszámának maximalizálása. A tárgyi feltételek biztosítása a fenntartó (KE) részéről.
A <b>gyakorlati oktatás anyagi feltételei</b> szűkösek, ez befolyásolhatja a partnerintézmények (új típusú gyakorlólhelyek) szerepvállalását is.	A minőségi gyakorlati képzéshez, a partnerintézményi hálózat kiépítéséhez megfelelő nagyságrendű anyagi eszközöket kell biztosítani.
Hiányoznak, illetve nem megfelelő színvonalúak a <b>technikai (IKT), illetve a módszertani eszközök</b> .	A technikai fejlődéshez illeszkedő eszközpark bővítése, összhangban az elméleti képzéssel (modern IKT eszközök).
A <b>gyakorlatvezető tanárok képzése</b> , továbbképzése megoldatlan.	Külső (PTSZI), és belső (Pedagógiai Kar) gyakorlatorientált pedagógus-továbbképzések szervezése az elméleti képzési tartalmakkal összhangban. Évente legalább 2 alkalommal műhelymunka, workshop szervezése.
Az <b>elméleti és a gyakorlati képzés és a gyakorlati vizsga</b> valamint a hallgatói érdekltség közötti összhang nem megoldott.	Csak elméleti alapozás, sikeres vizsga után lehessen gyakorlatot felvenni, illetve gyakorlati vizsgát tenni. A kreditrendszer ezt is vegye figyelembe.
A <b>gyakorlatvezető tanárok képzési pótlékának</b> összege évek óta nem változik.	A pótlékok mértéke kövesse a minőségi munkavégzést, a hallgatói létszámokkal arányosan változzon.
A <b>hallgatók egyedül vannak</b> , hiányzik a csoportvezető tanár.	A csoportvezető tanár intézményének visszaállítása.
A <b>gyakorlólhelyeken</b> folyó hallgatói gyakorlatok között <b>minőségi különbségek</b> tapasztalhatók.	A gyakorlólhelyek kiválasztása egységes elvek, előminősítés alapján történjen.

- A **leendő partnerintézmények, gyakorlólhelyek számára szervezett szakmai nap** a minősített referenciainitézmények felkészülésének lehetőségeiről, a gyakorlólhellyé válás folyamatáról szolt.
- Pályakezdő pedagógusok szakmai napja** a kompetencia alapú oktatás, kompetenciafejlesztés technikáinak, módszereinek gyakorlatközpontú lehetőségeit mutatta be.

- f) Dr. Szabó Gábor kutatási zárótanulmányban készítette a **Kaposvári Egyetem agrármérnök-tanár végzettségű szakembereinek munkaerő-piaci adatbázisát**. Az adatbázis alapjául empirikus kutatás szolgált, mely három témára fókuszált:
- a pedagógus szakma bemeneti motivációinak vizsgálatára: az aktív agrármérnök-tanár hallgatók kompetencia-önértékelésére és munkaerő-piaci várakozásainak felmérésére;
  - a pedagógus szakma attitűdjeinek vizsgálatára, amely az agrármérnök-tanár képzettségűeket foglalkoztató szervezetek tapasztalatait elemezte;
  - a pedagógus szakma kimeneti attitűdjeinek vizsgálatára, amely a végzett agrármérnök-tanárok munkaerő-piaci tapasztalatait összegezte.

#### 4. A közoktatásból érkező igények felmérésére szolgáló kérdőíves vizsgálatok

A közoktatásból érkező igények felmérésére öt kérdőíves vizsgálatot készítettünk. Az eredményeket nyomtatott formában jelentettük meg (Elmélet és gyakorlat közelítése. Vizsgálatok a TÁMOP 4.1.2-08/1/B pályázat keretében. Kaposvár, 2011). A részletes elemzések, következtetések a kötetben megtalálhatók.

Az első vizsgálat a somogyi köznevelési intézmények (óvodák, általános - és középiskolák) tartalmi korszerűsítésének tervezéséhez, szakmai -, tovább- és átképzéseinek feltérképezéséhez kapcsolódik. A kisszámú minta csak a főbb tendenciákról nyújt információkat, melyek további vizsgálatokat igényelnek.

A második kérdőív a megye pedagógusainak mesterképzési szakok iránti igényeit mérte fel, segítve ezzel a régió pedagógusképző intézményeinek szakindítási munkáját.

A harmadik vizsgálat a gyakorló pedagógusok elméleti kutatási területekre vonatkozó javaslatait tartalmazza azzal a szándékkal, hogy az elméleti kutatások segítsék a pedagógiai munka eredményesebbé tételét, segítsék megoldani a napi gyakorlatban jelentkező problémákat.

A negyedik felmérés a pályakezdő pedagógusok pályakövetését vizsgálta. Az elemzés az intézményvezető és a kezdő pedagógus nézőpontjából ad információkat a fiatal pedagógusok intézményben betöltött szerepéről, az elvárásokról; szakmai felkészültségükről, erősségeikről, gyengeségeikről; segítség iránti igényeikről. Az elemzések általánosítható megállapításai a felsőoktatás és a szakmai szolgáltatók számára nyújtanak hasznos információkat.

Az ötödik vizsgálat a pedagógusjelölteket fogadó gyakorló intézmények gyakorlatvezető mentorainak tapasztalataira kérdezett rá. A felmérés fontos megállapításokat fogalmaz meg a képző intézmények számára a szakmai gyakorlat egységes szemléletű megközelítésére, a pedagógussá válás folyamatának minőségi fejlesztésére.

## 5. A tanári mesterképzés minőségének fejlesztése

### 5.1. Digitális tananyagok

A tanári mesterképzés minőségének fejlesztését segítették a digitális tananyagfejlesztések, melyeket az egyetemi munkacsoport oktatói készítettek. Az *oktatók IKT-kompetenciáit fejlesztő képzéseken* két fő vett részt, akik a digitális tananyagfejlesztéshez kaptak hasznosítható tudást. Az infrastruktúrális feltételek minőségi javulását az *interaktív tábla beszerzése és az e-learninges labor kialakítása* segítette.

A pályázat a *mérnök-tanárképzés* minőségi javítását tűzte ki célul, a szakmai kompetenciák fejlesztésével. Az egyetemi projektcsoport a kompetenciák fejlesztését több megközelítésben és tantárgyakkal párosítva kezelte. A vállalt célok e-learninges tankönyvek (egyetemi jegyzetek) fejlesztésével valósultak meg.

Az egyetemi munkacsoportba bevont szakemberek az alábbi tantárgyi rendszerben gondolkodva hoztak létre *e-learninges tananyagokat*, melyek a pécsi tananyagokkal azonos kivitelben készültek. Elektronikus adathordozón (CD-n) és a coospace-rendszerben tekinthető meg.

Tantárgyak	Alapismereti tantárgyak	Kötelező szakmai tantárgyak	Választható speciális szakmai tantárgyak
<b>Kompetenciák</b>			
<b>Szakmai kompetenciák</b>	Bevezetés a pszichológiába Fejlődéslélektan Pedagógia pszichológia Pedagógiai logika Neveléstörténeti és elméleti alapok Oktatástan	Szaktárgyszertan Oktatás informatika és technika Nyelvművelés, retorika Iskolai tanítási gyakorlat	Művelődéstörténet Közoktatás politika Politológia Tehetség gondozás
<b>Szociális kompetenciák</b>	Szociálpszichológia Pedagógia-pszichológia		

<b>Személyes kompetenciák</b>	Ön- és emberismeret	Pedagógusi képesség fejlesztése Gyakorlat Nyelvművelés, retorika Iskolai tanítási gyakorlat	
<b>Módszertani kompetenciák</b>		Módszertanok (a szakirányoknak megfelelő szaktantárgyak) Iskolai tanítási gyakorlat	

A pályázat során elkészült egyetemi jegyzetek:

1. Albert Gábor: A nevelés elmélete és története
2. József István: Fejlődépszichológia
3. Kontra József: A pedagógiai kutatások módszertana
4. Martinkó József: Az agrár-mérnök tanár mesterképzés általános szakmódszertana
5. Vörös Péter: Oktatástechnika- és informatika

## 5.2. E-learninges labor

A digitalizáláshoz szükséges eszközök a Pedagógiai Kar önálló helyiségében elhelyezve biztosítják az egyetem és a megye tanárképzésében közreműködő intézmények számára az e-learninges tananyag- készítés technikai feltételeit. Az interaktív tábla lehetőséget teremt az elkészített tananyagok bemutatására, de a tananyagkészítők felkészítésére, képzésére is.

## 6. Kompetencia profilok kidolgozása

A pécsi partner meghívására a kaposvári projektcsoporthoz tagjai, a gyakorlóintézmények gyakorlatvezetői, valamint a köznevelésben dolgozó – gyakorlatvezető – pedagógusok aktívan bekapcsolódtak a pedagógushallgatók kompetencia profiljának kidolgozásába, mely a képzés tartalmi fejlesztését segítette. A munkacsoportokban 10 fővel vettünk részt. A műhelymunkák eredményeként készült el többé között a tanítói kompetenciaprofil is.

### 6.1. Közoktatási fejlesztések, pedagógus-továbbképzések

#### *Pedagógus-továbbképzési programok kidolgozása*

A Pécsi Tudományegyetem gyakorlóiskolai munkacsoportja és a Kaposvári Egyetem Pedagógus-továbbképző és Szolgáltató Intézet munkacsoportja egy 30 és egy 60 órás képzési programot fejlesztett ki. Az akkreditációt megelőzően ún. „próbatréningszerű” szervezett pécsi és kaposvári helyszínnel.

A képzési programokat – mindkét képzés estén – a pécsi és a kaposvári projekttagok készítették – közös munkában – külső szaktanácsadók/szakértők bevonásával.

#### *Próbatréningszerű szervezése*

Olyan köznevelési intézményvezetők, illetve gyakorlatvezető pedagógusok vettek részt a programban, akiknek intézménye a PTE tanári MA 5. féléves, illetve a Kaposvári Egyetem mérnök-tanári, tanítói, óvodapedagógusi tanítási gyakorlatának gyakorlóhelyei voltak, vagy azzá kívántak válni.

A köznevelési **intézmények gyakorlóhelyi funkcióra felkészítő próbaképzése** 30 órában történt. A megyéből 17 intézményvezető vett részt.

**Mentorfelkészítő** – 60 óras – próbatréningszerűen – a tervezett 24 fővel szemben – a nagy érdeklődésre való tekintettel – 31-en teljesítették az előírt követelményeket.

Mindkét képzés esetében igazolást kaptak a résztvevők.

Az egységes szemlélet érdekében mind a pécsi, mind a kaposvári csoportoknál ugyanazokkal az oktatókkal dolgoztunk; gyakorlatilag ők voltak az adott program kidolgozói is.

Helyszínül a PTSZI előadótermeit jelöltük meg, ahol csoportmunkára alkalmas mobil bútorzat, laptop, projektor és internet elérhetőség állt rendelkezésre.

A kérdőíves elégedettségmérés összességében pozitív volt: azokat a foglalkozásvezetőket ismerték el, akik a gyakorlatközpontúságra törekedve vezették a foglalkozásokat.

A tapasztalatokat beépítettük az akkreditációra váró programba: módosítottuk a témákhoz rendelt óraszámokat, szelektáltuk, pontosítottuk a tartalmakat. Egyes témák és előadók esetén nagyobb hangsúlyt kaptak az interaktív módszerek.

## 6.2. Az eredmények

### 6.2.1. A képzési programok akkreditációja

A pályázatban foglaltaknak megfelelően a PTSZI projektcsoporthoz tagjai, a gyakorlóintézmények gyakorlatvezetői, valamint a köznevelésben dolgozó – gyakorlatvezető – pedagógusok aktívan bekapcsolódtak a pedagógushallgatók kompetencia profiljának kidolgozásába, mely a képzés tartalmi fejlesztését segítette. A munkacsoportokban 10 fővel vettünk részt. A műhelymunkák eredményeként készült el többé között a tanítói kompetenciaprofil is.

Az intézményfelkészítési programot a KE PTSZI szakemberei dolgozták át és kérték alapítási engedélyét. (Közoktatási intézmények vezetőinek felkészítése felsőoktatási gyakorlóhelyi funkció ellátására; akkreditációs száma: 82/18/2012).

A szervezési jogot a programalapítók hivatalosan is átadták egymásnak.

### 6.2.2. A módszertan

Célja olyan módszertani támogató rendszer – Módszertár – létrehozása volt, mely összegyűjti, terjeszti azokat az innovatív technológiákat, módszereket, eljárásokat, melyek a tanárképzést, a mentorálást, illetve a pályakezdő pedagógusok napi munkáját segítik (órávázlatok, témafeldolgozások, digitális tanórarészletek).

A KE négy digitálisan hozzáférhető tanórával járult hozzá a módszertárhoz: a somogyi pedagógusok két angol, egy történelem és egy magyar nyelv és irodalom tanóráról készítették video felvételt, és a hozzájuk tartozó írásos dokumentációt, valamint a témához kapcsolódó tematikus módszertani bibliográfiát.

## 7. Összegzés

A pályázat – kaposvári projektjének – összköltsége 47 680 e Ft. volt, melyből a támogatás: 38 144 e Ft., az önerő: 9 536 e Ft. A költségvetés mintegy 70%-át a bérjellegű költségek tették ki. A fennmaradó 30 %-on a két munkacsoport osztozott csaknem azonos mértékben.

A 2009 és 2011 között zajlott „A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése” (TÁMOP - 4.1.2.-08/1/B-2009-0003) elnevezésű pályázat szakmai megvalósítása jó példája volt a régió két egyeteme közti együttműködésnek, párbeszédnek a pedagógusképzés megújítása érdekében vállalt és megvalósított projekteknek. E két évben indított programok jó alapot adtak a (TÁMOP – 4.1.2.B 2-13/1-2013—0014) a második szakasz szakmai tevékenységeihez, mely tovább tudta vinni és gondolni azokat a megkezdett folyamatokat, melyek a felsőoktatás és a köznevelés kapcsolatának további erősödését, és a pedagógusképzés minőségi megújítását eredményezhetik.

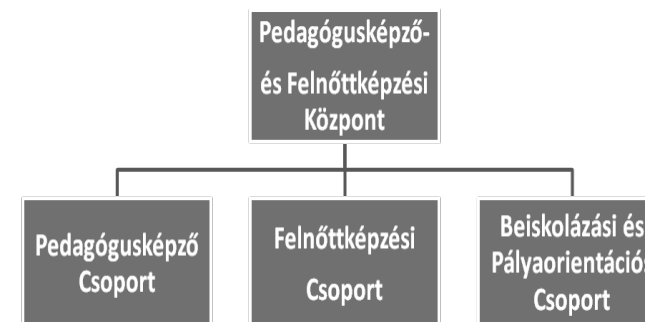
# KAPOSVÁRI EGYETEM PEDAGÓGUSKÉPZŐ KÖZPONT

**Bencéné dr. Fekete Andrea**

egyetemi docens, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar  
fekete.andrea@ke.hu

## 1. Pedagógus Továbbképző- és Szolgáltató Intézet jogutódlása

Az Egyetem Szenátusa 2014. február 19-én döntött a Pedagógus Továbbképző és Szolgáltató Intézet (továbbiakban PTSZI) jogutódlásáról a pedagógus-továbbképzések vonatkozásában, melyet a belső szabályzat alapján az Egyetem Felnőtt-és Szakképzési Csoportja vitt tovább; a FSZCS (Felnőtt- és Szakképzési Csoport) alakult át később, 2014. július 1-től Pedagógusképző és Felnőttképzési Központtá. Az alábbi ábrán látható a Pedagógusképző és Felnőttképzési Központ szervezeti felépítése.



1. ábra: A PKCS helye a PFK szervezetében, kapcsolódási pontjai az Egyetem szervezeti egységeivel és a köznevelési intézményekkel (Forrás: Göbölös, 2013)

A TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 azonosító jelű „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” elnevezésű pályázat eredményeként 2014. július 1-jén felállt a Pedagógusképző és Felnőttképzési Központ, amely integrálta a Felnőttképzési Szakcsoport feladatait, segítséget nyújtott a Pedagógiai Kar szakjain folyó gyakorlatok szervezéséhez és adminisztrációjához, valamint épített a Kaposvári Egyetem PTSZI korábbi eredményeire, kapcsolatrendszerére.

Az új feladatkörébe tartozott a köznevelési intézmények számára nyújtott szaktanácsadás, a pedagógiai tájékoztatás, illetve a pedagógusok képzésének, továbbképzésének és önképzésének segítése, szervezése.

A Pedagógusképző Csoport (PKCS) koordinálta a szakirányú továbbképzések hallgatóinak kiválasztását, átvételét, a kreditlismeréseket, a pedagógiai szakképzést, a gyakorlati záróvizsga letételének folyamatát. Segítette a Pedagógiai Kart a pedagógusképzésekhez, szakképzésekhez kapcsolódó gyakorlatok szervezésében, ellenőrzésében. A bölcsődei, óvodai, iskolai, gyógypedagógiai intézményi gyakorlatok során nyomon követte a hallgatói előremenetelt, és pályakövetést végzett. Folyamatosan részt vett a

pedagógus-továbbképzés szervezésében, a pedagógusok szakirányú továbbképzéseinek és pedagógus szakvizsgák képzések teljes körű koordinációjában, a pedagógiai kutatásokban, valamint a pedagógusok minősítési eljárásában.

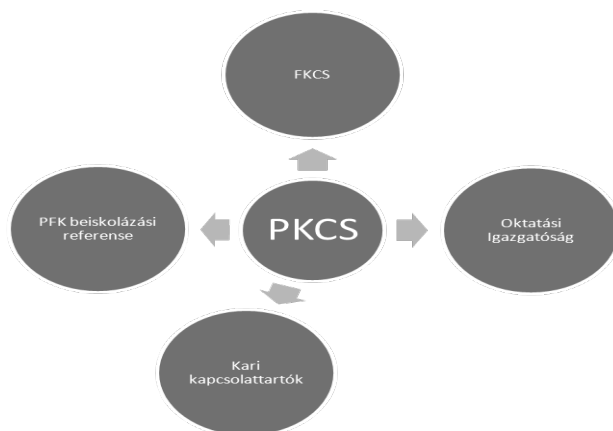
A csoport célja, hogy az Egyetem által szervezett pedagógusképzések, továbbképzések korszerűek legyenek, megfeleljenek a modern kor elvárásainak, a munkaerő-piaci igényeknek. A tagok részt vesznek a pedagógusképzés egységes koncepciójának kidolgozásában, a szervezeti, tartalmi, módszertani korszerűsítésben. Tartják a kapcsolatot a köznevelési intézményekkel, és folyamatosan bővítik a kapcsolati hálót.

A Pedagógusképző Csoport célja hozzájárulni az Egyetem karain zajló pedagógusképzések és továbbképzések szervezeti, tartalmi és módszertani korszerűsítéséhez, a Kaposvári Egyetem karain zajló pedagógusképzések egységes koncepciójának kidolgozásához. A már létrejött kapcsolatrendszerére alapozva célja a köznevelési intézményekkel való kapcsolattartás, és az együttműködés tartalmi és formai elemeinek továbbfejlesztése.

A Felnőttképzési Csoport feladata az Agrár- és Környezettudományi Kar, a Gazdaságtudományi Kar, és a Művészeti Kar szakirányú továbbképzéseinek, valamint OKJ-s képzéseinek teljes körű oktatásszervezése, hirdetése, továbbá gazdálkodó képzések és különféle tréningek és tanfolyamok szervezése.

## 2. Kapcsolati háló

Az alábbiakban (2. ábra) láthatók a Pedagógusképzési Csoport intézményi kapcsolódási pontjai



2. ábra: A Pedagógusképzési Csoport kapcsolódási pontjai (Forrás: Göbölös, 2014)

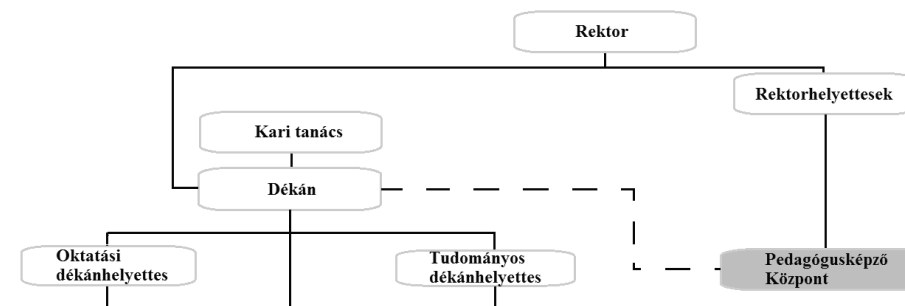
A Pedagógusképző Csoport tevékenysége szorosan kapcsolódik a Felnőttképzési Csoport feladataihoz, mivel mindkét részleg a felnőttek számára biztosít lehetőséget az élethosszig tartó tanulásra. A Pedagógiai Kar dékánhelyettese, aki a beiskolázásért felelős, segíti a leendő hallgatók tájékoztatását, a kari kapcsolattartókkal közösen történik a szakmai feladatok irányítása. A köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusoknak a szerepe kétszintű. Egyrészt hallgatóként vesznek részt az képzéseken,

másrészt pedig gyakorlatvezető mentorként segítik a szakmai munkát. A köznevelési intézmények biztosítják a hallgatók számára a gyakorlási lehetőséget, a szakmai fejlődés biztosítását.

## 3. Pedagógusképző Központ

A Kaposvári Egyetem szervezeti és működési szabályzat 38./0.§-a szerint a Pedagógusképző és Felnőttképzési Központ az egyetem valamennyi kara által gondozott pedagógusképzéseket, felnőttképzéseket és szakképzéseket koordinálja, közvetlenül a rektor irányítása alatt működik, élén igazgató áll.

A pedagógus-továbbképzésekkel kapcsolatos szakmai feladatok egy része a KE Felnőtt- és Szakképzési Csoport koordinációs tevékenységének segítségével a karral együtt működve számos pedagógus szakirányú továbbképzést kínál, melynek többsége pedagógus szakvizsgát is nyújt a hallgatók számára. A továbbképzések lebonyolításában több partner közreműködik ilyen pl. a budapesti Független Pedagógiai Intézet és az egyetem Törökbálinti Módszertani Központja is. Pedagógusképzési területen a Kar szakmai kapcsolatrendszere kiemelkedő, mely az utóbbi években vertikálisan és horizontálisan is kiépült. Megerősödött a szakmai kapcsolat a társintézményekkel. A saját gyakorló intézményekben professzionális a gyakorlati képzés. A képzések a karon gyakorlatorientáltak, az oktatásszervezés hallgatóbarát és rugalmas. A kis létszámból adódóan az oktatók és a hallgatók kapcsolata közvetlen, személyes. Az alábbi ábra (3. ábra) bemutatja a Pedagógusképző Központ helyét az egyetemi rendszerbe. A Központ közvetlen a rektor irányítása alá tartozik, a Pedagógiai Kar dékánjának szakmai felügyeletével.



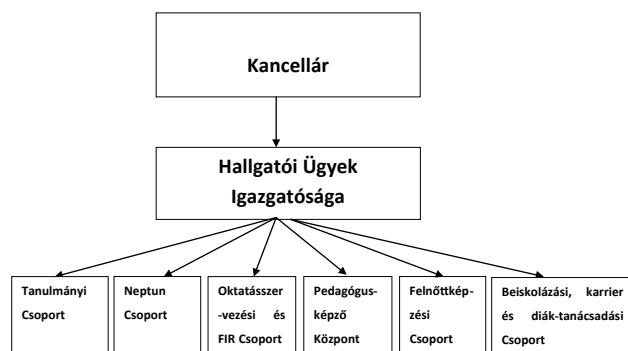
3. ábra: A Pedagógusképző Központ és a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának kapcsolódása (Forrás: Podráczky, 2015, a)

## 4. Hallgatói Ügyek Igazgatósága

2015. február 2-i, 2/2015. sz. Szenátusi határozat értelmében megalakult a Hallgatói Ügyek Igazgatósága, mely az Egyetem oktatásszervezési feladatainak koordinációjáért felelős, illetve a kari szintű oktatásszervezési feladatok szervezéséért felelős szervezeti egység. A Kancellár belépését követő szervezeti átalakításban a Pedagógusképző Központ ennek részét képezi, továbbra is koordinálja az egyetem valamennyi kara

által gondozott pedagógusképzéseket, szakirányú továbbképzéseket. A felnőttképzési rész az átalakulás során különvált. Az alábbi organogram (4. ábra) szemlélteti az új szervezeti felépítést, a Pedagógusképző Központ helyét az egyetemi rendszerben. A Hallgatói Ügyek Igazgatósága hat egységből áll. Az Igazgatóságot igazgató irányítja. Munkáját az operatív igazgatóhelyettes segíti.

1. Tanulmányi Csoport
2. Neptun Csoport
3. Oktatásszervezési és FIR Csoport
4. Pedagógusképző Központ
5. Felnőttképzési Csoport
6. Beiskolázási, karrier és diák-tanácsadási Csoport



4. ábra: A Hallgatói Ügyek Igazgatóságának organogramja

Az új struktúrában Pedagógusképző Központ tevékenységét támogatják a Pedagógiai Kar és a fenti ábrán látható, a Hallgatói ügyek igazgatóságához tartozó csoportok. (Podráczky, 2015.b)

## 5. Szakirányú továbbképzések

A Pedagógiai Kar képzési kínálata az elmúlt évek törvényi változásait, munkaerő-piaci igényeit, elvárásait követve jelentősen átalakult. A kar profilja a korábbi hagyományoknak megfelelően ismételten a pedagógusképzés lett, így ezen a területen került sor az új fejlesztési irány kijelölésére.

A pedagógus-továbbképzésekkel kapcsolatos szakmai feladatok az új szervezeti egység, az egyetem Pedagógusképző Központja koordinációs tevékenységének segítségével folyik tovább.

A Pedagógiai Kar a 0–12 éves korosztály nevelésére-oktatására koncentrál, ez az irányelv a közoktatási igényekre reflektálva, tükröződik a Pedagógusképző Központ által szervezett pedagógus-továbbképzések esetében is.

A szakvizsgára felkészítő képzések 4 félévesek, míg a szakvizsgát nem nyújtó szakmai továbbképzések 2 féléven át folynak. Az alábbiakban láthatók a Pedagógusképző

Központ által koordinált szakirányú továbbképzések.

- Drámapedagógia területen pedagógus-szakvizsgára felkészítő
- Fejlesztő biblioterápia
- Gyógytestnevelés az óvodában, iskolában szakterületen pedagógus-szakvizsgára felkészítő
- Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga (budapesti és kaposvári kihelyezett képzőhely)
- Kutyaaterápiás fejlesztő szakember
- Pedagógus szakvizsga (választható ismeretkörök: mentori feladatokra való felkészítés; gyakorlatvezető óvodapedagógus; tehetséggondozás, tehetségfejlesztés) (budapesti – 2015. szeptembertől és kaposvári kihelyezett képzőhely)
- Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációs pedagógusa szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Társállatterápiás-fejlesztő szakember

A szakirányú továbbképzési szakok mellett a tanító diplomával rendelkezők számára kiegészítő műveltségterületi képzés megszerzését is lehetővé teszi az egyetem.

## BIBLIOGRÁFIA

- Göbölös Izolda (2014): *Beszámoló a Pedagógus Továbbképző- és Szolgáltató Intézet tevékenységéről*. Kaposvár.
- Kaposvári Egyetem Szervezeti Működési Szabályzata I. kötet. Kaposvár 2015.
- Podráczky Judit (2015, a): *Kari akkreditációs jelentés*. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar.
- Podráczky Judit (2015, b): *K1 munkacsoport szakmai beszámolója 2014. október – 2015. március*

## A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM TANÁRKÉPZŐ KÖZPONTJA

**Dr. Jelenszkyné dr. Fábíán Ildikó**

felsőoktatási referens, Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központ  
tanarkepzo.kozp@pte.hu

### **1. A Tanárképző Központ létrehozásának előzményei, jogszabályi követelmények**

A felsőoktatásról szóló korábbi, 2005. évi CXXXIX. törvény 145. § (5) bekezdése szerint: „ha a felsőoktatási intézményben több oktatási szervezeti egységben folyik pedagógusképzés, a szervezeti és működési szabályzatban meg kell határozni azt az oktatási szervezeti egységet vagy a szenátus által létrehozott testületet, amelyik ellátja a különböző szervezeti egységekben folyó oktatómunka, valamint az ehhez kapcsolódó gyakorlati képzés összehangolását. Ennek a szervezeti egységnek a vezetője felel a felsőoktatási intézményben folyó pedagógusképzés összehangolásáért”. A fenti rendelkezés megvalósítására a Pécsi Tudományegyetem akkori vezetése az Intézményfejlesztési Tervében az alábbi koncepciót fogalmazta meg: „Az Egyetem célja egy egységes neveléstudományi és tanárképzési háttér létrehozása. A PTE – más egyetemek gyakorlatától eltérően – nem kívánja önálló karba szervezni ezt a munkát, hanem erős akkreditációs és minőségbiztosítási jogosultságokkal rendelkező karközi szakgazdát, Tanárképzési Koordinációs Központot hoz létre”.

Az Intézményfejlesztési Tervvel összhangban a Tanárképzési Bizottság helyett 2007. szeptember 13-án megalakult a több jogosultsággal és döntési jogkörrel rendelkező Tanárképzési Koordinációs Központ, melynek végleges elnevezése Pedagógusképzési Koordinációs Központ. (Továbbiakban: PKK.) A PKK SZMSZ-ét a Szenátus 2007. december 21-ei ülésén, 298/2007. (12. 21.) számú határozatával fogadta el.

A PKK-t a pedagógusképzés területén folytatott oktatómunka és az ezzel összefüggő gyakorlati képzés összehangolására az egyetem pedagógusképzést folytató karai és önálló szervezetei hozták létre. Erre azért volt nagy szükség, mivel a PTE intézménytörténeti hagyománya miatt több karon is volt olyan szervezeti egység, amely a tanárképzés pedagógiai részét oktatta. A PKK működése sokat javított az intézményen belüli szakmai koordináción, a pedagógusképzést folytató karok munkájának összehangolásában, az egyeztetésekben. A PKK tevékenysége a pedagógusképzés valamennyi képzési szintjén (alapképzés, mesterképzés, szakirányú továbbképzés, pedagógus továbbképzés, a tanárképzéssel kapcsolatos gyakorlati képzés) megvalósuló képzésre kiterjedt. A PKK feladata volt a pedagógusképzéssel összefüggő egyetemi feladatok koordinálása, a pedagógusképzéssel kapcsolatos egyetemi stratégiai feladatok megoldása, az egységes alapelvek, követelmények meghatározása, egyeztetés a tanárképzést folytató karok között a felmerülő problémás kérdésekben.

Az új Nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény rendelkezése szerint minden pedagógusképzést<sup>2</sup> folytató felsőoktatási intézménynek Tanárképző Központot kellett létrehozni. E kötelezettség teljesítésére jó alkalmat adott az új TÁMOP 4.1.2B.2-13/1-2013-0014 pályázat, melynek rész céljaként megfogalmazódott: „A konzorciumi partnereknél folyó tanárképzés belső szervezeti feltételeinek a megváltozott felsőoktatási és közoktatási struktúrához illeszkedő átalakítása. A Pécsi Tudományegyetemen a Pedagógusképzési Koordinációs Központ (PKK) továbbfejlesztése, az új nemzeti felsőoktatási törvény által előírt tanárképző központ létrehozása, működésének a felsőoktatási törvény szerinti kialakítása”.

A pályázati program 2014. február 1-jével indult. A pályázaton belül a Tanárképző Központ működését a K/1 munkacsoport dolgozta ki, és egyeztetéseket folytatott a karok és az egyetemi vezetés között, melynek révén megvalósult a Tanárképző Központ létrehozásáról az összegyűjtött konszenzus.

A Rektori Tanács elé 2014 októberében került a Tanárképző Központ SZMSZ terve. Szenátusi döntés annak elfogadásáról, és a Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központjának létrehozásáról 2014. november 12-én született. A szenátusi határozat egyidejűleg 2015. január 1-jével megszüntette a Pedagógusképzési Koordinációs Központot, jogutódként megnevezve a Tanárképző Központot.

## 2. A Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központja működése

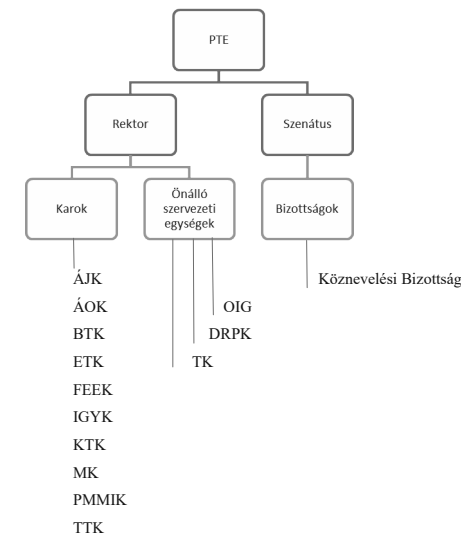
A Tanárképző Központ (TK) az Egyetem önálló funkcionális szervezeteként működik. Szakmai és törvényességi felügyeletét a rektor látja el az oktatásért felelős rektorhelyettesen keresztül, a Szenátus által jóváhagyott gazdálkodási keretek között.

A Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központja székhelye és irodája az egyetem Rektori Hivatalában található, címe: Pécs, Vasvári Pál utca 4. A Tanárképző Központ a szekszárdi Illyés Gyula Kar székhelyén alközpontot is működtet.

Az Illyés Gyula Alapfokú Pedagógusképző Központ (APA) céljai:

- a PTE IGYK Pedagógusképző Intézetéhez tartozó alapképzési (BA) szakok (csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus, óvodapedagógus német nemzetiségi szakiránnyal, tanító, tanító német nemzetiségi szakiránnyal) támogatása,
- az alapfokú pedagógusképzés tartalmi, szervezeti és tudományos feladatainak összehangolása,
- az elméleti és gyakorlati képzés szervezése (az alkalmassági vizsgák megszervezésétől a gyakorlati képzés szervezésén át az életpályamodellben rögzített első pedagógus-minősítésig),
- továbbképzések indítása.

A Tanárképző Központ szakmai-tartalmi, szervező és koordináló feladatokat lát el. Összehangolja a különböző tanárképzést folytató karok szakmai, tartalmi, szervezeti és tudományos feladatait.



1. ábra: A Tanárképző Központ illeszkedése a PTE szervezeti rendszeréhez

Biztosítja az egyetem részvételét a pedagógus továbbképzésben, a pedagógiai kutatásokban. Gondoskodik az elméleti és gyakorlati képzés megszervezéséről, ellenőrzi és értékeli az iskolai gyakorlatot. Összehangolja a tanárképzés szakmai, tartalmi, szervezeti és tudományos feladatait. Nyomon követi a hallgatói előremenetelt, pályakövetést végez.

A Központ tevékenysége a pedagógusképzés valamennyi képzési szintjén (alapképzés, mesterképzés, szakirányú továbbképzés, pedagógus továbbképzés, gyakorlati képzés, felsőoktatási szakképzés) megvalósuló képzésre kiterjed. Összefogja a pedagógusképzést folytató karok képzéssel kapcsolatos tevékenységeit:

- a) kidolgozza, megvalósítja és alkalmazza a tanárképzések, pedagógus-továbbképzések és a gyakorlati oktatás, illetve az oktatómunka összehangolását, a képzési programok egyeztetését segítő alapelveit; feladatait e téren a kidolgozott alapelveknek megfelelően látja el,
- b) figyelemmel kíséri, rendszeresen áttekinti és értékeli a tanárképzés folyamatát, javaslatot tesz a Szenátus számára a tanárképzés fejlesztésére,
- c) meghatározza a pedagógusjelöltek gyakorlati képzésének alapelveit, a gyakorlati képzés szervezésének, fejlesztésének irányait, koordinálja a gyakorlati képzést, kapcsolatot tart a gyakorlati képzést biztosító köznevelési intézményekkel,
- d) egyetértési jogot gyakorol a tanárképzés területén a Szenátus számára benyújtandó szaklétesítési és szakindítási kérelmekkel kapcsolatosan,
- e) ellátja a tanári mesterszakok szakmai felügyeletét,
- f) javaslatot tesz a Szenátusnak az Egyetem képzési programjának tanárképzéssel összefüggő rendelkezéseire, a tanárképzéssel kapcsolatos egyetemi stratégiára,
- g) kapcsolatot tart a pedagógiai szolgáltatókkal,
- h) javaslatot tesz a Szenátusnak a költségvetése elfogadására,

<sup>2</sup> A pedagógusképzés fogalma magába foglalja az óvó- és tanítóképzéstől kezdve az általános iskolák felső tagozatára és a középfokú oktatásra felkészített tanárok felkészítésén át a képzők képzéséig terjedő teljes pedagógiai területet. A tanárképzés ennél szűkebb értelmű, viszont a hivatkozott felsőoktatási törvény a tanárképzést a fenti pedagógusképzés értelemben használja.



- i) együttműködik a tanárképzést folytató karokkal, a Köznevelési Bizottsággal, valamint az Oktatási Igazgatóság Köznevelési Irodájával,
- j) működéséről évente beszámol a Szenátusnak.

A Központ feladatait a Tanárképző Központ Tanácsán, a Tanárképző Központ főigazgatóján, valamint a Tanárképző Központ Irodáján keresztül látja el.

A Tanárképző Központ főigazgatója Prof. Dr. Font Márta egyetemi tanár, aki az egyetem rektorától három évre kapott megbízást e feladat ellátására. A főigazgató asszony nagy tapasztalattal rendelkezik a felsőoktatási tanárképzés terén. A PTE BTK Középkori és Korajútkori Történeti Tanszék tanszékvezetője, az MTA Történettudományi Bizottság tagja, a MAB Bölcsészettudományi Bizottságának társelnöke és a MAB Tanárképzési Bizottságának elnöke, a Dél-dunántúli Regionális Pedagógusképzési Szolgáltató és Kutatóközpont vezetője.

A Tanárképző Központ főigazgatója

- a) irányítja a Központot, felel a Tanárképző Központ jogszabályoknak, szabályzatoknak és szakmai feltételeknek megfelelő működéséért,
- b) felel a Központ jogszabályokban és az egyetemi szabályzatokban meghatározott feladatainak ellátásáért, így különösen gondoskodik a tanárképzés szakmai, szervezeti és tudományos feladatainak összehangolásáról, valamint az elméleti és gyakorlati képzés szervezéséről,
- c) a foglalkoztatási követelményrendszer rendelkezései alapján munkáltatói jogot gyakorol a Központ közalkalmazottai felett,
- d) irányítási jogkört gyakorol a kari koordinátorok felett a tanárképzési feladatok tekintetében, részt vesz a munkaköri leírásuk tanárképzésre vonatkozó feladatainak meghatározásában,
- e) az Egyetem képviseletében eljárva megkötöti a partneriskolai keretmegállapodást a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal vagy más fenntartóval,
- f) ellátja a Tanárképző Központ Tanácsa elnöki feladatait,
- g) biztosítja a Központ jogszabályoknak megfelelő hatékony, felelős gazdálkodását,
- h) ellátja a jogszabályokban, egyetemi szabályzatokban meghatározott, valamint a Szenátus által számára előírt feladatokat.

A Tanárképző Központ a feladatait a Tanárképző Központ Tanácson keresztül végzi.

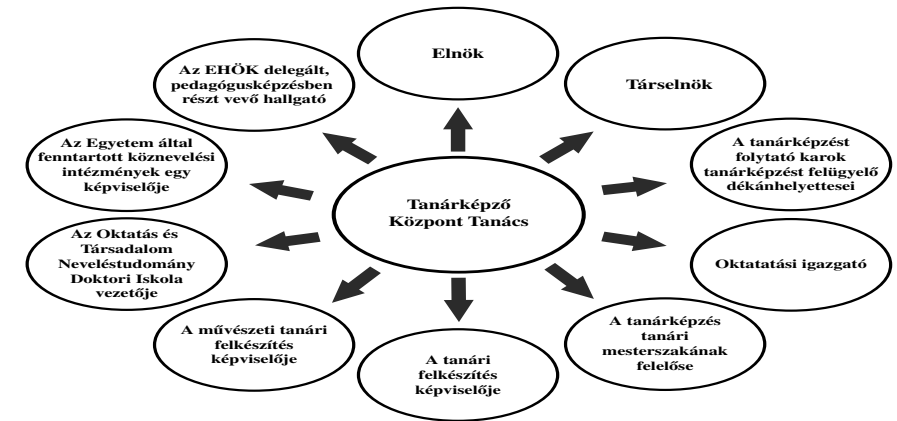
### 3. Tanárképző Központ Tanácsa

A TK Tanácsában a képzésben érintett karok és az oktatási tevékenységet végző szervezeti egységek képviselete valósul meg. A Tanács döntési, véleményező, javaslattevő és ellenőrzési jogkörrel rendelkező testület. Elnöke a Központ főigazgatója, társelnöke az oktatási rektorhelyettes.

A Tanárképző Központ Tanácsa tagjai részben delegált, részben választott képviselők.

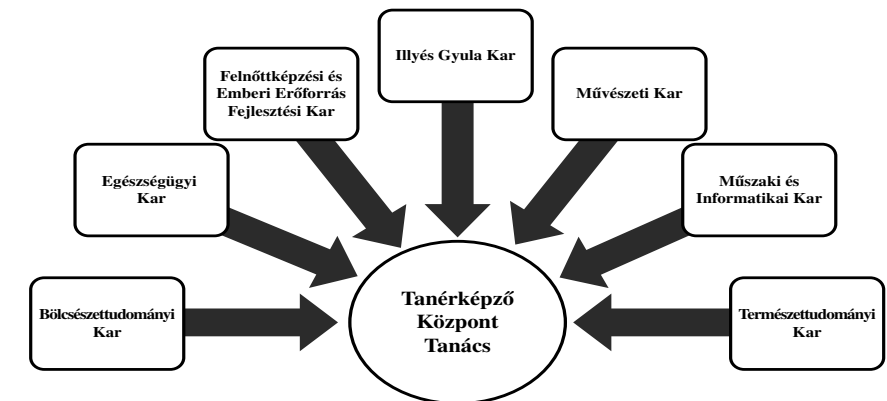
A Tanács tagjai közé a tanári felkészítés képviselőjét a tanárképzést folytató karok javaslatára a Tanács választja meg titkos szavazás útján, egyszerű többséggel. A művészeti tanári felkészítés képviselőjét a Művészeti Kar delegálja. Az Egyetem által fenntartott köznevelési intézmények, a gyakorló iskolák képviselőjét a Köznevelési Bizottság delegálja. A Tanács tanácskozási jogú tagjai a Dél-dunántúli Regionális

Pedagógusképzési Szolgáltató és Kutatóközpont vezetője, a Gazdasági Főigazgatóság képviselője, és az Oktatási Igazgatóság Köznevelési Irodájának képviselője.



2. ábra: A Tanárképző Központ Tanácsa szavazati jogú tagjai

A Pécsi Tudományegyetemen a tíz karból hét kar foglalkozik pedagógusképzéssel. Ezen karok képviseletét az oktatást felügyelő dékánhelyettesek látják el, bizonyos feltételek teljesülése esetén szavazati, más esetben tanácskozási joggal. 2015-ben mind a hét pedagógusképzést folytató kar szavazati joggal képviseli magát a Tanácsban.



3. ábra: A PTE Tanárképző Központ Tanácsában szavazati joggal képviselt tanárképző karok 2015-ben

A Tanács titkári feladatait a Tanárképző Központ Irodája látja el. A Tanács delegált tagjainak megbízása 3 évre, az EHÖK által delegált tag megbízása 1 évre szól.

A Tanárképző Központ tagjai jogosultak a Tanács hatáskörébe tartozó bármely ügyben

a Tanács ülésén kérdéseket feltenni, intézkedést kezdeményezni, minden olyan információhoz hozzáférni, amely a tanácsi tagságból eredő feladatai ellátásához szükséges.

#### A Tanárképző Központ Tanács

- egyetértési jogot gyakorol a tanárképzési területhez tartozó szakok létesítéséhez, indításához, meghirdetéséhez, a tanár továbbképzés indításához, a Központ Szervezeti és Működési Szabályzatának elfogadásához, módosításához;
- véleményezi a költségvetési irányelvek tanárképzéssel kapcsolatos elveit, a vezetőtanári, mentortanári címre benyújtott pályázatokat, a tanárképzéssel összefüggő jogszabályokat, egyetemi fejlesztési elképzeléseket;
- javaslatot tesz a vezetőtanári, mentortanári megbízások pályázati feltételeire, a vezetőtanári, mentortanári megbízások kiadására, a tanárképzéssel összefüggő szabályzatok és eljárásrendek módosítására, a rektor számára a partneriskolai szerződések megkötésére, a gyakorlati képzés finanszírozásának elveire;
- dönt a PTE-hez csatlakozni kívánó partneriskolai kritériumrendszerrel, a vezetőtanári és a mentortanári szerephez szükséges kritériumrendszer elemeiről, a tanárképzés fejlesztésére irányuló pályázatok benyújtásáról.

Összességében a Tanács mindezeket túl megtárgyalja a tanárképzés körébe tartozó kérdéseket.

#### 4. Tanárképző Központ Iroda

A Tanárképző Központ Irodája feladata a főigazgatót segíteni feladatainak ellátásában, előkészíteni a Tanács üléseit. Ezen túl ellátja a Tanács titkári feladatait, előkészíti a pedagógus- és tanárképzéssel kapcsolatos szenátusi előterjesztéseket, beszámolókat, szabályzatokat, részt vesz a Dél-dunántúli Regionális Pedagógusképzési Szolgáltató és Kutatóközpont tevékenységének koordinálásában.

A Tanárképző Központ munkatársa Dr. Jelenszkyné dr. Fábián Ildikó, akinek feladata figyelemmel kísérni a pedagógusképzéssel kapcsolatos jogszabályváltozásokat, tájékoztatni az érintett szervezeti egységeket, karokat. Feladata továbbá kidolgozni a szabályzatok módosítását, kapcsolatot tartani napi szinten a belső és külső szervezetekkel: a pedagógus-és tanárképzést folytató karokkal, az Oktatási Igazgatósággal, annak Köznevelési Irodájával, a Gazdasági Főigazgatósággal, a Kancelláriával, a Rectori Hivatallal, a külső partnerekkel.

A Tanárképző Központ munkatársai a pedagógusképzést folytató karok dékánok által delegált kapcsolattartói: a kari oktatásban vagy oktatásszervezésben dolgozó, kari koordinátori feladatokat ellátó munkatársak is. Oktató a kari kapcsolattartó a Műszaki és Informatikai Karról, az Egészségtudományi Karról, a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karról, művészeti menedzser a Művészeti Karról, és tanulmányi hivatal vezetője az Illyés Gyula Karról. Kari koordinátor látja el a kapcsolattartási feladatokat a Bölcsészettudományi és Természettudományi Karról. A kari koordinátor fő tevékenysége a kari oktatásszervezési feladatok, a szakmai gyakorlatok kari feladatainak lebonyolítása. Végrehajtja a Tanács, valamint a főigazgató döntéseit. Napi

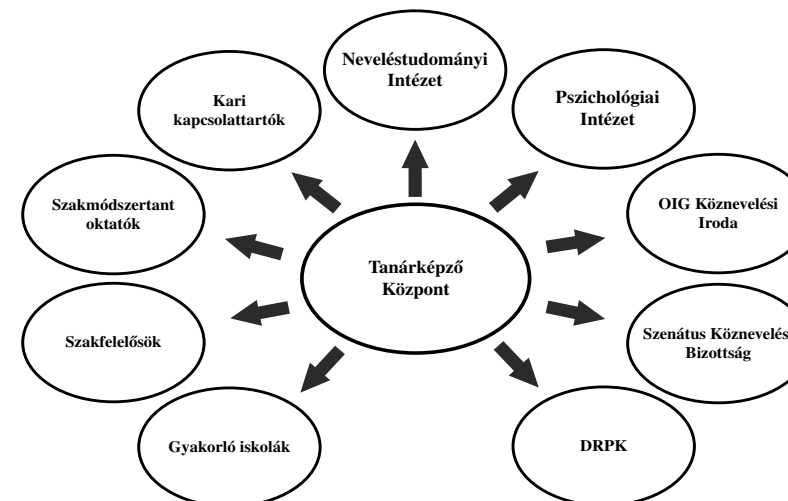
szinten kapcsolatot tart az adott kar tanári mesterképzésben részt vevő hallgatóival, a tanárképzési ügyek érintettjeivel, a gyakorló- és partneriskolákkal. Gondoskodik a csoportos (tanítási) és az egyéni (összefüggő szakmai) gyakorlat megszervezéséről, a hallgatók beosztásáról. Össze gyűjti a tanári mesterképzés kari szakdolgozati témáit és a témavezetők nevét, beosztását, a Tanárképző Központ Tanácsa elé terjeszti, fogadja a hallgatók záróvizsgára való jelentkezését. Felügyeli a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat által meghatározott és egyéb, a tanárképzéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok kari honlapon való megjelentetését, illetve a „karon szokásos módon” való közzétételét. A Bölcsészettudományi Kar és Természettudományi Kar mindezen feladatok ellátására és a Tanárképző Központtal való kapcsolattartásra karközi megállapodással közös kari koordinátort alkalmaz.

A Tanárképző Központ működésére, feladat- és hatáskörére vonatkozó rendelkezéseket a Tanárképző Központ Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza, mely megtalálható a Pécsi Tudományegyetem Szervezeti és Működési Szabályzatának 50. számú mellékleteként.<sup>3</sup>

#### 5. Együttműködő partnerek

A Tanárképző Központ feladatai ellátásában nagyszámú együttműködő partnerrel tart szakmai kapcsolatot, mind az egyetemen belül, mind azon kívül. Ahhoz, hogy szakmai-tartalmi, szervező és koordináló feladatait hatékonyan el tudja látni, partnereivel széles körű oktatási hálózatban működik együtt.

##### 5.1. Egyetemen belüli szakmai kapcsolatok



4. ábra: A Tanárképző Központ együttműködő partnerei az egyetemen belül

<sup>3</sup> [http://old.pte.hu/files/tiny\\_mce/File/szabalyzatok/50mell-tanarkepzo kozpontoszmsz20141115.pdf](http://old.pte.hu/files/tiny_mce/File/szabalyzatok/50mell-tanarkepzo kozpontoszmsz20141115.pdf)

A Tanárképző Központnak a Szenátussal a Köznevelési Bizottságon keresztül van kapcsolata. Az Oktatási Igazgatóság működteti a Köznevelési Irodát, mely a gyakorló iskolák munkáját koordinálja. További hálózati együttműködésben tartja a kapcsolatot a szakfelelősökkel és szakmódszertant oktatókkal.

### 5.1.1. DRPK

A Dél-Dunántúli Regionális Pedagógusképzési Szolgáltató Központ a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 145. § (4) bekezdése alapján a közoktatási és a pedagógusképzést folytató felsőoktatási intézményrendszer fejlesztése, a pedagógusképzés korszerűsítése, az ehhez szükséges szakmai feltételek megteremtése, valamint a kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése céljából jött létre. 2011 óta, a TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003 számú projektben vállaltaknak megfelelően, a Pécsi Tudományegyetem önálló szervezeti egységként, a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem konzorciális együttműködése keretében működik.

A DRPK célja a pedagógusképzés szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése. Közreműködik a gyakorlati képzés alapelveinek meghatározásában, javaslatot tesz a Pécsi Tudományegyetem, valamint a Kaposvári Egyetem érintett szervezeti egységeinek a gyakorlati képzés szervezésére, fejlesztésére, részt vesz a kompetencia-alapú pedagógusképzés fejlesztését szolgáló módszertani megújításban és tananyagfejlesztésben, valamint elősegíti és koordinálja alternatív tantervi programok adaptációját, fejlesztését és kísérleti jellegű megvalósítását. A DRPK a két egyetem közös munkájával kidolgozta a köznevelési partnerintézmények és a gyakorlatvezető mentortanárok kritériumrendszerét, felkészítésük módszertanát. Képzéseket szervezett mind a mentortevékenységet vállaló intézmények vezetői, mind a mentortanárai számára. Országos adatbázist hozott létre és működtet a partnerintézmények és mentortanárok nyilvántartására, mely alkalmas a gyakorlatra jelentkező hallgatók és a közoktatási gyakorlóléhelyek párosítására, a hálózati együttműködés kialakítására. Feladatai közé tartozik a kapcsolattartás a szakmai szolgáltatókkal, így az állami, nemzetiségi, egyházi fenntartású szakmai szolgáltató szervezetekkel. Pl. a Baranya Megyei Pedagógiai Intézettel, a Somogy Megyei Pedagógiai Intézettel, a Koch Valéria Iskolaközpont tagintézményeként működő Magyarországi Német Pedagógiai Intézettel. Együttműködése kiterjed az egyetem belső szervezeteire is, a tanárképző karokkal való egyeztetésekre.

2014-ben a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem közös TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 pályázatának K/2-es munkacsoportja „A pedagógusképző intézmény meglévő regionális-térségi pedagógiai szolgáltató és kutatóközpontjainak fejlesztésére” címmel a DRPK partnerintézményei számára megbeszélést, illetve tapasztalatcserét szervezett.

### 5.1.2. Gyakorló iskolák

A jelenlegi rendszer szerint a pedagógusjelöltek szakmai gyakorlatának teljesítése nagyrészt gyakorló- és partneriskolában történik. A PTE 5 gyakorlóiskolájában alap- és középfokú, egyikben középfokú szakképzés is folyik, a pedagógusjelöltek tehát több területen is teljesíthetik itt gyakorlataikat. A pécsi gyakorlóiskolákban több mint 50 a vezetőtanárok száma, a szekszárdi gyakorlóiskolában és gyakorlóóvodában pedig közel 30 szakvezető vesz részt a gyakorlati képzésben.

Az Egyetem által fenntartott gyakorló intézmények:

- 1. számú Gyakorló Általános Iskola, Pécs
- Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola, Pécs
- Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola, Pécs
- Szociális és Egészségügyi Szakképző Iskola, Pécs
- Illyés Gyula Gyakorlóiskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Gyakorló Óvoda, Szekszárd

A gyakorló intézmények magas szintű szakmai felkészültséggel látják el a hallgatók tanítási gyakorlatának szakmai vezetését. Mind az általános pedagógiai gyakorlatok, szakmódszertani gyakorlatok, mind a csoportos és egyéni összefüggő tanítási gyakorlatok teljesítésére fogadják a hallgatókat.

## 5.2. Egyetemen kívüli kapcsolatok

### 5.2.1. Egyetemek, Tanárképző Központok, Szolgáltató- és Kutatóközpontok

Kapcsolati partnereink: a Kaposvári Egyetem mint konzorciális partner, a társegyetemek Tanárképző Központjai, a korábbi TÁMOP - 4.1.2-08/1/b-2009 projektben létrehozott regionális pedagógusképzési szolgáltató és kutatóközpontok.

A Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem már a korábbi pályázatban, a TÁMOP-4.1.2.-08/1/B-2009-0003 jelű A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése elnevezésű pályázatban is bizonyította, hogy a partneri viszonyon alapuló együttműködésben sikeresen tud együtt dolgozni. E tevékenység eredményeként alakult meg a már korábban bemutatott Dél-dunántúli Regionális Pedagógusképzési Szolgáltató és Kutatóközpont (DRPK) is. A regionális konzorciumi együttműködés az alapja az újabb, 2014-2015-ben megvalósuló TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban c. pályázati projektnek is, melynek kiemelt célja a régió köznevelési és felsőoktatási oktatási-képzési rendszerének összekapcsolása.

### 5.2.2. Pedagógiai intézetek

A pedagógiai szakmai szolgáltatások ellátásával megbízott megyei pedagógiai intézetek évtizedek óta fontos partnerei voltak a felsőoktatásnak. A Pécsi Tudományegyetem partnerei elsősorban a dél-dunántúli régióban működő Baranya Megyei és Somogy Megyei Pedagógiai Intézetek voltak. A Baranya Megyei Pedagógiai Intézet ellátta Tolna megye pedagógusai számára is a szakmai szolgáltatások szervezését. A pedagógiai intézetek és a szekszárdi Illyés Gyula Karon keresztül az egyetem mindhárom dél-dunántúli megye pedagógiai szolgáltatási kapcsolatrendszerében aktív résztvevő volt. A pedagógiai intézetek 2013-ban a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ pécsi tankerületének a fenntartásába kerültek, majd újabb fenntartói és szervezeti átalakuláson mentek át. 2015. április 1-jétől az új törvényi szabályozás értelmében a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat az Oktatási Hivatal térségi központjai, a Pedagógiai Oktatási Központok (POK) látják el.

### 5.2.3. Partneriskolák

A korábbi, A pedagógusképzést segítő szolgáltató és kutató hálózatok kialakítása TÁMOP 4.1.2. B pályázat keretében a pedagógusképzési regionális központok létrehozta az országos partneriskolai adatbázist, azon belül a gyakorlatvezető mentorok és partneriskolák nyilvántartását. A felsőoktatási intézmények az összefüggő gyakorlatok megszervezésére partneriskolai keretmegállapodásokat kötöttek a gyakorlatot biztosító közoktatási intézményekkel. A Pécsi Tudományegyetem Dél-Dunántúli Pedagógusképzési Koordinációs Központja (DRPK) 2011-ben az egyetem gyakorlóiskoláival együtt 62 partneriskolával kötött megállapodást. A hallgatók főként ezen intézményekből, esetenként egyéni kérelem alapján más intézményekből választhatnak gyakorlóhelyet. Az utóbbi években a köznevelési intézmények fenntartásában bekövetkezett változások azt eredményezték, hogy a tanítási gyakorlatok szervezésében az egyetem új együttműködő partnerekkel került kapcsolatba. A gyakorlatok biztosítására megállapodások keretében együttműködő partnereink az állami Klebelsberg Intézményfenntartó Központ tankerületei, a települési önkormányzatok, a nemzetiségi önkormányzatok, más egyetemek gyakorlóiskolái, egyházak, alapítványok, civil szerveződések.

### 5.2.4. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet a köznevelés és a felsőoktatás szakmai munkájában, a kutatásban és fejlesztésben koordinátori szerepet tölt be. Különösen érvényes volt ez a TÁMOP 4.1.2B.2-13/1-2013-0014 projektben, melyben az országos támogató komponens részeként a Pécsi Tudományegyetem pedagógusképzést folytató karaival az alábbi feladatokban tartotta a kapcsolatot: Pedagógusképzés módszertani fejlesztésének, képzés- és tartalomfejlesztésének koordinálása; A pedagógusképzés szervezeti és módszertani támogatása; A szakmai gyakorlat kialakításának fejlesztési támogatása; Intézményi együttműködések bővítése, összehangolása; Képzők képzése.

## 6. A Tanárképző Központ hosszú távú tervei, az egyetem intézményfejlesztési tervével összhangban:

- a felsőoktatási tanárképzési és köznevelési intézmények, az együttműködő szakmai intézmények meglévő tudásának hatékony összekapcsolása, megosztása, felhasználása a magas színvonalú pedagógusképzés érdekében,
- a képzések és a munkaerő-piaci elvárások összehangolása,
- az intézmény képzéshatékonyágának, eredményességének a javítása,
- a képzési/oktatási tevékenység nemzetközi szintű elismertségének a növelése,
- mindezzel a régió versenyképességének növelése.

## A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM TANÁRKÉPZŐ KÖZPONT SZEKSZÁRDI PEDAGÓGUSKÉPZÉSI ALKÖZPONTJÁNAK MODELLJE

**Dr. Kurucz Rózsa**

dékanhelyettes, intézetigazgató, főiskolai tanár  
Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar  
kurucz@igyk.pte.hu

### 1. Bevezetés

A nevelés-oktatás területén világszerte felerősödtek a partnerség kialakítására irányuló kezdeményezések. Egyre erőteljesebben fogalmazódik meg a nevelés, az oktatás és a képzés tartalmának, minőségének és hatékonyságának növelése, a nevelési-oktatási rendszerek nyitottabbá válásának lehetősége, a differenciálódott igényekhez való alkalmazkodás megteremtése, az együttműködés kialakítása.

A Pécsi Tudományegyetem (PTE) Szenátusa 2014. novemberi ülésén elfogadta a Tanárképző Központ Szervezeti és Működési Szabályzatát (Szenátusi határozat, 2014.). A döntés a 2011. évi CCIV. Nemzeti Felsőoktatási Törvényen alapul. Célja, hogy a tanárképzés szakmai kapacitása egy szervezetbe koncentrálódjon, amely képes a különböző tudományos diszciplínákhoz és művészeti ágakhoz kapcsolódó pedagógusképzést koordinálni és szakmailag irányítani.

A PTE Tanárképző Központ keretében tervezett szekszárdi „Alsófokú Pedagógusképzési Alközpont” (továbbiakban: Alközpont) jogszabályi háttér alapján igazodik a Tanárképző Központ Szervezeti és Működési Szabályzatához. Az Alközpont a TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014-es azonosító jelű, „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” elnevezésű projektből jött létre.

### 2. A pedagógusképzés gyökerei a Dél-Dunántúlon

Ahhoz, hogy a Dél-Dunántúl kiemelkedő és szétsugárzó hatású szellemi fókusz legyen, a könyvtár és a nyomda mellett központi helyet kaptak a pedagógusképzés 18-19. századi intézményesült formái (normaiskola, tanítóképző, óvóképző), amelyek európai viszonylatban is jelentősek voltak. A könyvtárak világával együtt a reformkori pedagógusképzés dél-dunántúli intézményei (Pécs 1778, Sárszentlőrinc 1806, Pécs 1832, Tolna 1837) meghatározó elemek a térség kulturális életében, hiszen a professzió-teremtés, az érték- és kultúrákövetítés kiemelkedő formái voltak az adott korban. Az alapítók (evangélikus, katolikus egyház, egyesület) pedagógiai programjai többnyire külföldi adaptációk voltak, de saját hazai és európai tapasztalataik rávezették őket arra, hogy az autodidakta módon elbirtokolt tudáselemeket nekik kell a magyar viszonyok között rendszerszemléletű, minőségi programmá alakítani. A középfokú-középszintű tanítóképzés az első önálló nemzetiségi tanítóképzők megalapításával (1812-ben Szentendrén szerb anyanyelvű, 1819-ben Szepeskáptalanban katolikus német anyanyelvű, 1828-ban Egerben katolikus magyar anyanyelvű) indult fejlődésnek.

1831-ben újraéledt a tanítóképzés szervezése iránti igény, és Pécsen Négyesi Báró

Szepesy Ignác pécsi püspök egri mintára intézményi szintre emelte a tanítóképzést (Kurucz, 2011). Az első magyar óvóképző angol-skót mintára egyesület (Kisdédóvó Intézeteket Magyarországon Terjesztő Egyesület) által fenntartott és működtetett szakmai modell volt, melyet 1837-ben gróf Festetics Leo tolnai házában hoztak létre (Kurucz, 2007).

A képzések mellett az alapítók célja mai szóhasználattal élve a hálózattá szervezés volt, kiemelt szerepet szánva a terjesztésnek és azok megnyerésének, akik a terveikhez szükségesek voltak. Támogatókat, munkatársakat szereztek, és meggyőzték azokat is, akik kezdetben közömbösek voltak, vagy ellenségesen figyelték aktivitásukat. Erős hittel és határtalan lelkesedéssel teli programbeszédek, írásaik másokat is cselekvésre ösztönöztek.

A nemzetállamok kialakulásának időszakában vette kezdetét a modern értelmiségi, ezen belül a pedagógusszakma különböző csoportjainak differenciálódása.

A Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kara jogutódja a Szepesy Ignác püspök által 1832-ben Pécsen megnyitott tanítóképzőnek és az 1837-ben gróf Festetics Leo által Tolnán alapított óvóképzőnek.

Napjainkban a Pécsi Tudományegyetem (a tanárképzéssel, a tanítók, az óvodapedagógusok, a csecsemő- és kisgyermeknevelők képzésével) rangos helyet foglal el a magyarországi pedagógusképzést folytató felsőoktatási intézmények sorában.

## 2.1. A pedagógusképzés kezdetei Tolna megyében

1806-ban kezdte meg működését az első evangélikus tanítóképző Tolna megyében, Sárszentlőrincen. 1927-től-1948-ig Dombóváron a Szent Orsolya Rendi Tanítóképzőben középfokon képezték tanítónőket, később 1948-1959-ig a dombóvári Állami Tanítóképző Intézetben tanítók is végeztek. 1951 és 1956 között Hőgyészen középfokú óvónőképző működött. 1959-ben Dombóváról Kaposvárra helyezték át az immár felsőfokúvá vált tanítóképzőt. Ugyanebben az évben – a világon is egyedülálló kezdeményezésként – felsőfokú óvodapedagógus képzés indult hazánkban, elsőként Sopronban, Szarvason és Kecskeméten.

A pedagógushíány enyhítése érdekében 1972-től 1987-ig, 15 évig, a Garay Gimnáziumhoz csatolva Óvónőképző Szakközépiskola működött Szekszárdon.

## 2.2. Pedagógusképzés Szekszárdon

1977-ben jött létre a Kaposvári Tanítóképző Főiskola kihelyezett tagozataként a Szekszárdi Tanítóképző Főiskola, amely 1990-ig (13 évig), az önálló Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola megalapításáig, tagozatként funkcionált. Az integrációs folyamat eredményeként 2000-től Illyés Gyula Főiskolai Kar, majd 2011-től Illyés Gyula Kar néven a PTE önálló karaként működött.

Az 1977-ben létesült intézmény alapító (tanító) szakán három, később négy évfolyamon folyamatosan, közel 40 éve folyik a képzés. A tanítóképzéshez 1984-ben két éves felsőfokú óvónőképzés kapcsolódott, amely 1986-tól három éves főiskolai szintű képzéssé fejlődött. 1985-ben bevezették a német nemzetiségi óvodapedagógus képzést (Kurucz, 2007). A Kar/Intézet alapfeladata évtizedeken át elsősorban a 3-12 éves korosztály nevelésére, oktatására való felkészítés, a tanító- és óvodapedagógus-képzés volt.

Az egyetemi integrációt követően 2002-ben létrejött Pedagógusképző Intézet mindig nyitott volt a magyar köznevelés problémái, a kora gyermekkori nevelés, valamint az alsófokú pedagógusképzés hazai és nemzetközi fejlődése és új eredményei irányába. Kiemelten kezelte a hazai és a nemzetközi tudományos és szakmai kapcsolatok ápolását. Többek között ennek is köszönhető az intézethez tartozó hallgatói létszám stabilitása, sőt az utóbbi években az óvodapedagógus és a tanító szakokon a hallgatói létszám növekedése.

Az alapfeladat – éppen a kora gyermekkori nevelés és a köznevelés problémái iránti fogékonyság okán – 2009-től a 0-3 éves korosztály nevelésére való felkészítéssel bővült, amely egyrészt szervesen illeszkedik az eddigi képzési profilhoz, másrészt ez a kiterjesztés (csecsemőkortól 12 éves korig) sajátos jelleget kölcsönöz a szekszárdi pedagógusképzésnek. Értékeink és jó hagyományaink megőrzése mellett érzékenyen reagálunk a pedagógus mester- alap- és továbbképzés iránt megfogalmazódó társadalmi igényekre, és a kora gyermekkor nevelésére felkészítő képzések fejlesztésében szerepet vállalunk.

A 2011. évi CXCV. Nemzeti Köznevelési Törvény hangsúlyozza, hogy a köznevelés nem szolgáltatás, hanem közszolgálat, egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

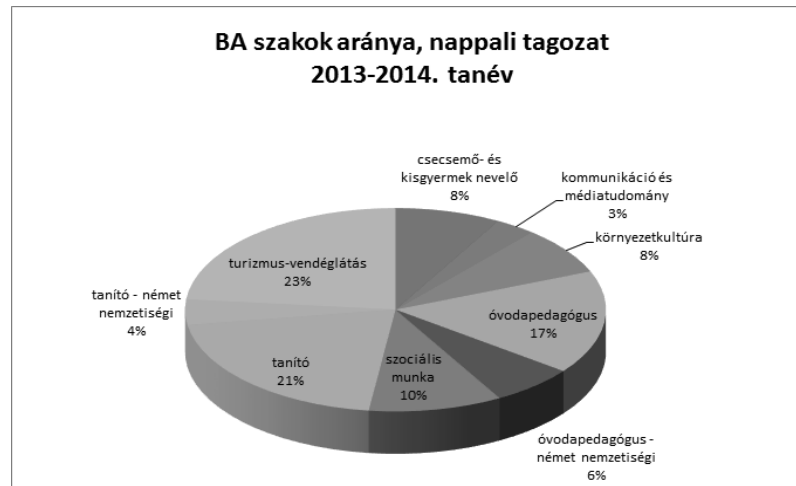
A törvény két fontos ponton módosítja az óvodák életét. Az első a kötelező óvodakezdés hároméves korra történő csökkentése, amelynek célja a családi szocializáció hátrányainak intézményes nevelés általi kompenzálása, a korai (preventív) fejlesztés lehetőségeinek biztosítása a társadalmi-gazdasági vagy családi szocializációs hátránnyal rendelkező gyermekeknél. Hangsúlyozva az óvodai intézményes nevelés fejlesztési feladatait, központi szerepet szánva a kiemelt bánásmódot igénylő (SNI, BTM, tehetséges) gyermekekkel történő foglalkozásnak és a szakemberek munkáját segítő asszisztenciának. A törvény másik hatása a kevésbé rugalmas beiskolázás, amely korábbra helyezi a kötelező iskolakezdést.

Az alsó tagozat a középső gyermekkori, lélektani szempontból is viszonylag egységes szakasznak, kitüntetett alapozó időszaknak tekinthető. A gyermeki fejlődés támogatása komplex nevelési és oktatási folyamatok által tantárgyi komplexitásban képzelhető el. A tanítóképzés jelenlegi struktúrája és fejlesztési lehetősége erre az egységesnek tételezett fejlődési folyamatra épül (Mikonya, Podráczky, Lipcsei, 2014).

A tanító BA szak fejlődési folyamatát tekintve: a HVG 2014-es országos összesített kiválósági rangsorában a (18 képzőhely közül) a negyedik, a felvettek pontátlagában (348,5) az első, az oktatók kiválósági rangsorában a hatodik helyen állt az IGYK. Az első helyen jelentkezők száma 2010-től nőtt a tanító BA szakon és az óvodapedagógus BA szakon egyaránt. Az egymásra épülő szakstruktúra, a német nemzetiségi szakirány, a gyakorlatorientált képzések, a jó infrastruktúra (uszoda, könyvtár, kollégium, gyakorló intézmények, kari jegyzetek), a tehetséggondozás, a BTK-val közös neveléstudományi MA kora gyermekkor pedagógiája szakirány stb. mind meghatározói a szekszárdi pedagógusképzésnek.

A végzett hallgatók az egyetemi átlagnál elégedettebbek a karon folyó pedagógusképzéssel. Célunk továbbra is a minőségi képzés erősítése és a tehetséggondozás. Ösztönző erő a hallgatók elismerése, mely 2004-től a legkiválóbbaknak járó Bezerédy Amália emlékérem és emléklap adományozásával történik. Jelenleg az Illyés Gyula Kar

leghangsúlyosabb és legnagyobb létszámú képzési területe a pedagógusképzés. 2014-ben BA szakjaink 56%-a nappali tagozaton a pedagógusképzési területre tartozott.



1. diagram: BA szakok aránya nappali tagozaton

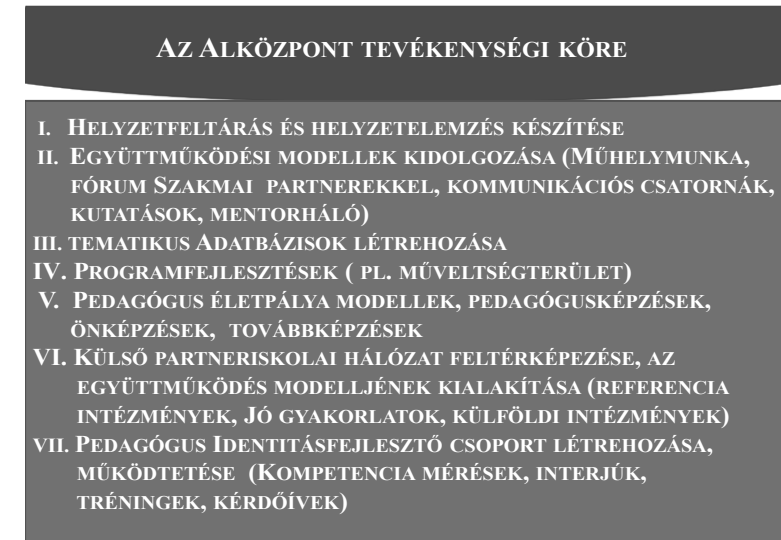
### 3. Az Alközpont létrejöttének célja

A pedagógusképzés minőségi fejlesztése érdekében a kar szoros együttműködésben a PTE TK-val Alközpontot kíván működtetni Szekszárdon. Létrehozásával növekedhet az alsófokú pedagógusképzés versenyképessége, erősödhet a résztvevők tudásbázisa, önbecsülése, biztosítottá válhat a szakmai megújulás lehetősége.

Kiemelt cél: A Pedagógusképző Intézethez tartozó pedagógusképzési szakok (csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus, tanító szakok s a hozzájuk tartozó német nemzetiségi szakirányok, neveléstudományi MA kora gyermekkor pedagógiája szakirány, pedagógus továbbképzések) támogatása, koordinálása, megújítása. A szakok tartalmi, szervezeti és tudományos feladatainak összehangolása – egyeztetve a Tanárképző Központtal – a partneri kapcsolatok kialakítása, az elméleti és gyakorlati képzés megújítása, szervezése. Lényeges, hogy az Alközpontnak határozott képe legyen önmagáról, hogy mi célból jött létre, miben különbözik másoktól, milyen tevékenységi kört alakít ki, milyen értékeket preferál, és milyen feladatokat old meg.

### 3.1. Az Alközpont tevékenységi köre

Az Alközpont a pedagógusképzési tevékenységet segíti, koordinálja. A köznevelés feladataihoz, problémáihoz kapcsolódva fejlesztéseket hoz létre, amelyek azonnal bekapcsolhatók a nevelésbe, oktatásba, a pedagógusképzés gazdaságosságát biztosítják, és erősítik a kar regionális beágyazottságát a köznevelés területén.



1. ábra: Az Alközpont tevékenységi köre

### 4. Helyzetfeltárás és helyzetelemzés készítése

- Helyzetelemzés és a jogszabályi háttér alapján a TK koncepciójához igazodva az Alközpont feladatainak kidolgozása, hálózatépítés.
- Az együttműködő partnerek (külső, belső) megkeresése, az együttműködés formáinak kialakítása (megbeszélések, műhelyek, fórumok, gyakorlati képzésekről visszajelzés gyűjtése, portfólió elemzés).
- Az érintett megyék (Tolna és Baranya) *Feladatellátási intézményhálózat-működtetési és köznevelési-fejlesztési terveinek áttekintése* (2013-2018.), a legfontosabb adatok összesítése
- A hátrányos helyzetű általános iskolás tanulók számának feltérképezése

A megye neve	A megye területe	A megye népessége	Települések száma	Tankerületek száma	KLIK fenntartású óvodai csoport	KLIK, magán és egyházi fenntartású iskolák száma, feladatellátási hely, tanulók létszáma
Baranya megye	4 429 km <sup>2</sup>	397 973 fő	301	10	544	KLIK fenntartású: 77 Feladatellátási hely: 144 Tanulók létszáma: 27 212 Egyházi: 11 Feladatellátási hely: 15 Magán fenntartású: 3
Tolna megye	3703,2 km <sup>2</sup>	238 817 fő	109	6	347	KLIK fenntartású: 52 Feladatellátási hely: 87 Tanulók létszáma: 16 546 Egyházi fenntartású: 4 Magán fenntartású: 2

táblázat: Tolna és Baranya megye KLIK, magán és egyházi fenntartású intézményei

(Forrás: [http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei\\_fejlesztési\\_terv](http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei_fejlesztési_terv))

Jelentős az egyházi fenntartású intézmények száma Baranya megyében. A 11 egyházi fenntartású általános iskolában összesen: 2679, a három magán fenntartású intézményben 157 általános iskolás gyerek vesz részt nevelésben-oktatásban. Nemzetiségi önkormányzat tartja fenn a pécsi Koch Valéria iskolaközpontot (német) és a Miroslav Krleža iskolát (horvát). Tolna megyében a négy egyházi fenntartású intézménybe 698, a két magánfenntartású intézménybe 120 diák jár.

#### 4.1. A hátrányos helyzetű gyermekek létszáma Tolna és Baranya megyében

Az általános iskolák között rendkívül nagy színvonalbeli különbségek alakultak ki az utóbbi években. Vizsgálva Baranya és Tolna megye tankerületeinek helyzetét és a tanulók összetételét – kiemelten a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetűek arányát –, súlyos helyzet tárul elénk, és a jövőt illetően számos feladat fogalmazódik meg. Egy osztályban, ahol 60-70%-os a hátrányos helyzetű gyerekek aránya, nehezen képzelhető el az esélyegyenlőség megvalósulása. A gyermek individuális fejlődésében, mind a társadalmi esélyek egyenlőtlenségeinek kialakulásában, mind a tanuláshoz való viszony alakulásában is rendkívül jelentős, bizonyos tekintetben döntő periódus a 0-6, illetve a 6-12 éves életkor. Ezért hangsúlyos a kora gyermekkori komplex fejlesztés kiépítése. Az esélyegyenlőség biztosítása újfajta megközelítést igényel. A hatékony megoldást az önfenntartás és a munka iránti motiváltság kialakítása jelenti. Az önfenntartásra nevelés technikáinak megtanítására nagyobb figyelmet kellene fordítani a pedagógusok képzésében.

Tankerület neve	Általános iskolai tanulók száma/feladatellátási helyek száma	A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók %-os aránya az összes tanulói létszámhoz viszonyítva	A 64%-nál magasabb hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó iskolák száma Tolna megyében
Bonyhád	2376/14	44,6%	2
Dombóvár	2346/13	58,1%	6
Paks	3495/19	44,9%	2
Szekszárd	4296/21	46,79%	4
Tamási	2798/16	66,1%	7
Tolna	1235/4	48,46%	-

2. táblázat: A Tolna megyei hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók %-os aránya

(Forrás: Feladatellátási intézményhálózat-működtetési és köznevelési- fejlesztési terv

(2013-2018.) Tolna megye

[http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei\\_fejlesztési\\_terv](http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei_fejlesztési_terv))

Tankerület neve	Általános iskolai tanulók száma/feladat-ellátási helyek száma	A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók %-os aránya az összes tanulói létszámhoz viszonyítva	A 65%-nál magasabb hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó iskolák száma Baranya megyében
Bóly	953/7	42%	3
Komló	2262/11	47%	2
Mohács	2191/16	50%	3
Pécs	12850/50	Egyházi 53,58% KLIK 35,35% Alapítványi 58,16%	
Pécsvárad	772/9	40%	1
Sásd	973/5	64%	-
Sellye	1366/9	79%	minden iskolában
Siklós	2640/17	54%	7
Szentlőrinc	1143/7	51,1%	-
Szigetvár	2062/13	58,87%	9

3. táblázat: Baranya megyei hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók %-os aránya (Forrás: Feladatellátási intézményhálózat-működtetési és köznevelési- fejlesztési terv (2013-2018.) Baranya megye [http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei\\_fejlesztési\\_terv](http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei_fejlesztési_terv))

## 5. Együttműködési modellek kidolgozása

- Az Alközpont szoros kapcsolatot tart fenn az egyetemen működő Tanárképző Központtal, a régió – kiemelten két megye (Tolna és Baranya) – köznevelési intézményeivel, a kormányhivatalokkal, az Oktatási Hivatallal, a tankerületekkel.
- Stratégiai céljainak megvalósításához szakmai partnereivel az állami fenntartás és ellenőrzés szereplőivel, elsősorban a Baranya és Tolna megyei KLIK és egyéb fenntartású köznevelési intézmények vezetőinek együttműködésével, egy szélesebb partneri körrel, az együttműködési modellek kidolgozása.
- Az újonnan létesült Pedagógiai Oktatási Központokkal (POK) (Pécs, Kaposvár) partnerkapcsolat kialakítása. E szervezet a gyermekek és a pedagógusok érdekeit szolgálja, segítségével terv szerint megelőzhető lesz az iskolából való korai lemorzsolódás, kialakítható lesz a tehetséggondozás és biztosítja a pedagógusok számára a szakmai szolgáltatásokat, továbbképzést a munkájukat értékelő új tanfelügyelő rendszert.

- A belső partnerek pedagógiai – szak módszertani – gyakorlati képzési szakemberek bevonása, javaslataik beépítése.
- A kölcsönösség jegyében új módszertani és pedagógiai eredményeink megismertetése, a jó gyakorlatok bemutatása (pl. integrált-inkluzív programok).

### 5.1. A folyamat

- Tolna és Baranya megyei partnerek és az IGYK együttműködési modelljének kialakítása (szakmai háló megvalósítása, partnertérkép összeállítása, intézményi lista, referenciainstítúciók, jó gyakorlatok, gyakorlati képzési helyek feltérképezése).
- A modellek kialakításához kapcsolódó fórumok, műhelyek, ülések szervezése.
  1. Szakmai megbeszélések az Alközpont tervezett tevékenységéről, a TK és a projekt vezetésével.
  2. Műhelymunkák a Baranya és Tolna megyei tankerületi vezetők és tanfelügyelők részvételével. (adatgyűjtés, igényfelmérés, kapcsolattartás formáinak meghatározása).
  3. Műhelymunka a központi fenntartók és intézményeik, illetve a nemzeti-ségi és a nem állami fenntartók részvételével. (adatgyűjtés, igényfelmérés, kapcsolattartás formáinak meghatározása).
  4. Műhelymunka belső és külső szakemberekkel (a köznevelés jó gyakorlatai és a pedagógiai és módszertani innovációk).
  5. Fórumok a szakmai partnerekkel. (mentorok, gyakorlatvezetők, tantárgy-pedagógusok, módszertanosok).
  6. Tolna és Baranya megyében működő pedagógusképzési (tanító, óvodapedagógus, csecsemő- és kisgyermeknevelő) és köznevelési magyar és európai modellek jó gyakorlatok megismerése konferencia keretében.

## 6. Tematikus adatbázisok létrehozása

- Adatbázis a képzéseinkben résztvevő oktatói humánerőforrásról, szakmai kompetenciákról, innovációiról.
- Adatbázis a gyakorlati képzésre alkalmas köznevelési intézményekről és pedagógusairól.
- Adatbázis a köznevelésben alkalmazott innovatív programokról. (felzárkóztatási, tehetséggondozó, alternatív, integrált-inkluzív, nemzetiségi stb.)
- Adatbázis a Tolna és Baranya megyei tanítók, óvodapedagógusok és kisgyermeknevelők speciális képzéséről, továbbképzési igényeiről.
- Adatbázis a köznevelésben folyó pályázatokról, kutatásokról.
- Adatbázis a képzéseinkben részt vevő gyakorlatvezetőkéről, pedagógusokról.
- Már elkészült adatbázisok felhasználása. (jó gyakorlatok, referenciainstítúciók stb.)

Kiemelt szerepet kap a hálózatokban gondolkodás, a résztvevők megkeresésében, a promóciós anyagok eljuttatásában, bármilyen adatbázis kidolgozásában.



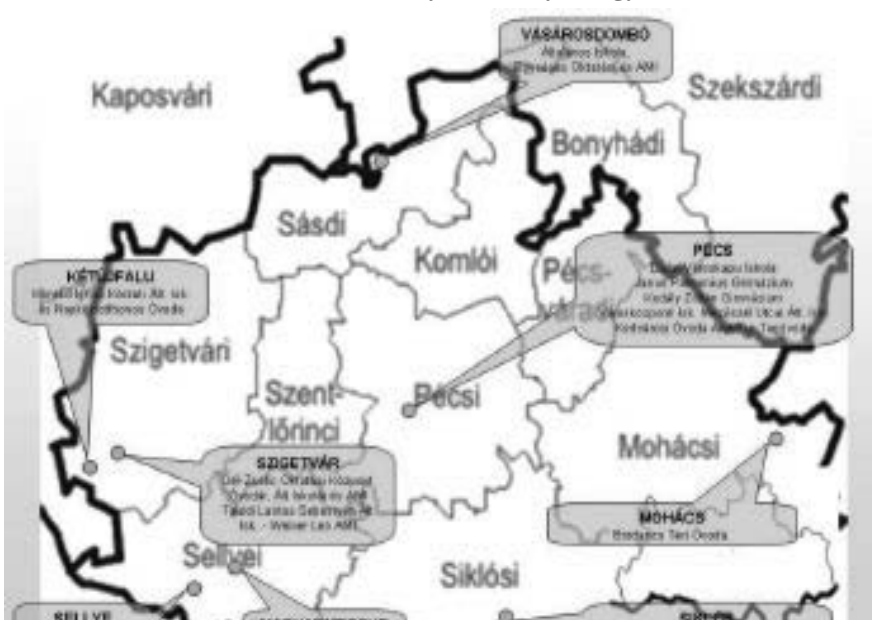
## Referencia intézmények Tolna megyében



2. ábra: Referencia intézmények Tolna megyében

(Forrás: Matókné Misóczki Mária, 2015) www.kontaktus.hu

## Referencia intézmények Baranya megyében



3. ábra: Referencia intézmények Baranya megyében

(Forrás: Matókné Misóczki Mária, 2015) www.kontaktus.hu

## 7. Programfejlesztések

Cél: Alapvetően a nemzeti műveltség átadása és az egyetemes kultúra közvetítése, a szellemi-érzelmi fogékonyság és az erkölcsi érzék elmélyítése. Hangsúlyos szerepet kapnak a köznevelési feladatok és értékek, a fejlesztési területek és nevelési célok, a köznevelési rendszer egyes feladataira és intézményeire vonatkozó külön szabályok, a kulcskompetenciák, a műveltségterületek, a közműveltségi tartalmak beépítése a felsőoktatás rendszerébe és tananyagába. Elsősorban a kiemelt fejlesztési területek, nevelési célok és a kulcskompetenciák figyelembevételével kerülnek átdolgozásra a programok.

Alközpont javaslatot tesz az érintett pedagógus szakok és szakirányú továbbképzések fejlesztésére, átdolgozására, igazodva a köznevelés változásaihoz, az európai trendekhez.

Pedagógusképzési programok folyamatos fejlesztése, interdiszciplináris szemlélet kialakítása (segédanyagok, programelemek, tananyagok megújítása), a KKK-hoz, Nat-hoz igazodva. Az új alaptanterv biztosítja: az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot, meghatározza az elsajátítandó műveltségterületet.

- A fejlesztési területek és nevelési célok (az erkölcsi nevelés, nemzeti azonosság-tudat, a hazafias nevelés állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, testi és lelki egészségre nevelés, a családi életre nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, fenntarthatóság, környezettudatosság, pályaeorientáció, gazdasági és pénzügyi nevelés, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása) közül néhány kiemelt terület hangsúlyos szerepet kap.
- A szakmai tartalmak kidolgozására javasolt műhelyek működtetése.
- Az új Nat sok tekintetben az 1995-ös NAT-hoz nyúlt vissza, hiszen ennek elsődleges újdonsága a közismereti tartalmak megjelenítése volt. Rokonságot mutat abban is, hogy 2 évfolyamonként közli az ismereteket tantárgyi bontásban 10 műveltségterülethez kapcsolódóan.
- A 2007-es változat bevezette a kiemelt fejlesztési területek-nevelési célok fogalmát ezzel jelezve az értékközpontúságot. Európai kulcskompetenciákkal egészítette ki a Nat-ot. (Anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos és technikai kompetencia, digitális kompetencia szociális és állampolgárságra nevelés, kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia, esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség, hatékony, önálló tanulás)
- A 2010 és 2012 között végrehajtott módosítás arra irányult, hogy a nevelés és oktatás érték közvetítő funkciója felerősödjön. A közismereti tartalmak 2013-tól ismételten életbe léptek és meghatározóvá váltak felmenő rendszerben a magyar köznevelési rendszere. A Nat átalakítása egyszerre jelent a tartalmi szabályozás tekintetében megújulást és az értékek megőrzését (Bodó Márton, 2012).
- A 2014-es módosítás arról szól, hogy a kerettanterv elkészülése után milyen változtatásokat kell átvezetni a Nat-ot meghatározó dokumentumban. Az idegennyelv-oktatás terén nem csak az angol és a német kezdhető első idegen nyelvként, hanem megjelent a francia és a kínai is.
- A programok tartalmi megújítása és a képzésszervezők kompetenciái hangsúlyos szerepet kapnak és befolyásolják a képzések minőségét.

A modern oktatási formák kialakítása is kiemelt jelentőségű, a meglévők fejlesztése elengedhetetlen. Fontos, hogy a képzésszervezők rendelkezzenek a nyolc kompetenciaterülettel, melyek a következők:

- Képes innovatív módszertan és kompetenciaalapú képzés megközelítését alkalmazni.
- Figyelemmel kíséri a minőséget, az oktatás folyamatát megfelelően szabályozza.
- Tud megfelelő promóciót és marketinget biztosítani.
- Képes a tanulási eredmények validációjára.
- Ismeri, és szem előtt tartja az uniós dimenziókat.
- Tud megfelelő IKT eszközöket alkalmazni.
- Képes szakmai és emberi támogatást nyújtani.
- Menedzsment és szervezési technikákkal bír.

Kiemelt jelentőséget kap a fejlesztési területekhez, kulcskompetenciákhoz igazodó új tartalmak beépítése a képzésekbe, pedagógiai-pszichológiai-módszertani, műveltségterületi programok kidolgozása, az arányosítás sorrendjének és a műveltségi területek általános jellemzőinek figyelembevételével.

## 8. Pedagógus életpálya modellek

A pedagógusok nagy százaléka az 50 évnél idősebb korosztályhoz tartozik. Vannak tankerületek, ahol a nevelők 40-50%-át képezi az 50-59 évesek csoportja. (Pl. a szekszárdi tankerület Klebelsberg intézményeiben a pedagógusok 51%-a, a Paksi Tankerületben több mint 40%-a 50 évnél idősebb.) Baranya megyében pl. Mohács Tankerületben 95 pedagógus tartozik az 50-59 éves korosztályhoz. Ez előre vetíti az elkövetkezendő években a pedagóguspálya iránti kereslet megnövekedését. A pedagógusképzés számára pedig jelzi azt is, hogy a küldetés- és identitástudat kialakítását előtérbe kell helyezni a fiatal pedagógusok körében. Az Alközpont feladata továbbá szakirányú továbbképzések szervezése, a pedagógus professzió megújításában való részvétel.

## 9. Külső partneriskolai hálózat felmérése – az együttműködés modelljének kialakítása, mentorháló kialakítása

A PTE IGYK Pedagógusképző Intézet képzési területéhez szorosan kapcsolódnak a gyakorlóiskola szakvezetőin kívül a külső gyakorlólhelyek (partnerintézmények) gyakorlatvezetői/mentorai is. A jelenlegi szervezeti működés szerint a külső szakmai gyakorlat szervezése a szakfelelős és a gyakorlati képzési koordinátor feladata. Az adminisztráció mellett az oktatók óralátogatásaira, az értékelésre is kiterjed az együttműködés.

- Kiemelt terület a mentorhálózat kialakítása

Az Alközpont programjában fontos elem a jó mentor kiválasztása. Ez lehetőséget ad kölcsönös tájékoztatásra, műhelyfoglalkozások szervezésére, hasznos párbeszédre, tapasztalatcserére, a jó gyakorlatok összegyűjtésére, megjelentetésére. A jó gyakorlat egy adott köznevelési intézmény innovációja, amely a gyakorlatban kipróbált, dokumentált, eredményesen adaptálható, fejleszthető, a felhasználók által elfogadott, elismert és minősített.

A gyakorlólhelyek feltérképezése alapján bizonyítható, hogy mind a tanító, mind az óvodapedagógus szakos hallgatók külső gyakorlólhelyei 6-7 dunántúli (Tolna, Baranya, Somogy, Fejér, Bács-Kiskun, Zala, Pest) megyében voltak.



2012-ben a tanító BA szakos, és a német nemzetiségi szakirányt választott hallgatók gyakorlatuk javarészt a kar gyakorlóiskolájában, 8 hetes gyakorlatukat öt megyében, 17 településen, 20 különböző külső partneriskolában, speciális gyakorlatukat az erre a célra kijelölt speciális intézményben végezték.

2015-ben a tanító szakos hallgatóink 6 megyében, 21 településen, 25 feladatellátási helyen, 27 gyakorlatvezető irányításával, az óvodapedagógus hallgatóink 6 megyében, 20 településen, 28 különböző külső óvodában, 30 gyakorlatvezető/mentor irányításával végezték összefüggő szakmai gyakorlatukat. A gyakorlati helyek eloszlását elemezve egyértelmű, hogy a Dél-Dunántúl régióra, elsősorban Tolna és Baranya megyére tevődött a fő hangsúly.

A hálózati együttműködés lehetőséget ad valós problémák feltárására.

- A külső gyakorlati képzési együttműködési megállapodások csupán szűk körű adatokra szorítkoznak. Kevés információ áll rendelkezésünkre a pedagógusok valós felkészültségéről, illetve az alapképzésük után megszerzett speciális végzettségükről. (Szakvizsga, mentorképzés stb.)
- A 2015-ös felmérésünk szerint Tolna megye külsős tanító gyakorlatvezetői közül 55% rendelkezik valamilyen speciális képzettséggel, közülük 2 fő mentortanári szakvizsgával. A Baranya megyei tanító gyakorlatvezetők 50%-ának van speciális végzettsége. (Szakvizsga, gyógytestnevelés.)
- A gyakorlóintézményekkel, a külső gyakorlati színterekkel, a Gyakorlat Képzési Bizottsággal együttműködve alakítjuk ki az Alközpont Gyakorlati Képzési modelljét. Ezen belül kiemelt jelentőségű a nemzetiségi és az integrált-inkluzív nevelést folytató intézményekkel való kapcsolattartás. A reflektív tanító és a reflektív óvodapedagógus mentor 60 órás továbbképzési programjainkban is a nemzetiségi és az integrált-inkluzív választható modul ajánljuk a gyakorlatvezetőknek.

## 10. Pedagógus Identitásfejlesztő Csoport létrehozása, működtetése

Minden intézményesült foglalkozás képviselője szerepelvárásokkal néz szembe. A foglalkozási tevékenység és szerep elsajátításával az egyén kialakítja magában azt a képességet, hogy önmagát ehhez a szerephez viszonyítva, másokkal összehasonlítva értékeli.

A pályaválasztás – beilleszkedés – adaptáció folyamatának fontos eleme a szakmai énkép és a szakmai identitás kialakulása. Fontos látnunk azt is, hogy a képzés során mennyi tudatos elem és döntés segíti az identitás erősödését, milyen mértékű az önreflexió, illetve melyek azok a tényezők (elismerés, a környezet visszajelzése), amelyek a hallgatók pályához való kötődését erősítik vagy gyengítik. A hallgatók számára javasolt az interjúkészítés a szakemberekkel, hisz a kérdéseikből megtudható az illető tanító/tanár pályaválasztási motivációja, a pályához való kötődés mértéke, a pálya szépsége és nehézsége az interjúalany vélekedése szerint, a pálya főbb csomópontjai, döntési helyzetek a megtett úton, siker vagy válság. A kérdés tárja fel, hogy mi a tanítói/tanári gondolkodásának központja; mit tart a fő feladatának a pedagóguspályán? Milyen nézeteket vall a tanításról, tanulásról, tanárról, tanulókról, az iskoláról, a szaktudásáról? Milyen úton-módon írta le a szakmai fejlődését a kezdetektől napjainkig? Miben látja a fejlődését, változását? Milyen tanáccsal látta el a pedagógusjelölteket, kezdő kollégákat? Azok a módszerek, amelyek a hallgatói aktivitásra épülnek, segítik a reflexió kialakulását, a nézetek feltárását. A reflexió interaktív folyamat; vagy az egyén saját magával, vagy társakkal történő diskurzusában, interakcióban alakul. Az identitás motivációs rendszerként is működik.

Feladatok:

- Pedagógusdinasztiák adatbázisának összeállítása, folyamatos bővítése, dinasztia térkép létrehozása.
- Fórumok, önismereti tréningek szervezése, virtuális közösségek létrehozása.
- A témát érintő közös publikációk elkészítése.
- „Alma és fája” program megvalósítása (interjúk pedagógusokkal, pedagógus családokkal, pedagógus dinasztiákkal, esszékötet pedagógus szülőkről és gyermekeikről, oktatók, hallgatók, volt hallgatók bevonásával).
- Felmérések, interjúk készítése. Tolna és Baranya megyei pedagógusok pályáivének megismerése.
- Kapcsolattartás volt hallgatókkal, bevonásuk a kar életébe (Hírlevél).
- Pályakövetés, sikeres életutak bemutatása (Alumni-kérdőívek).

## 11. Összegezés

A szekszárdi Alsófokú Pedagógusképzési Alközpont a Tanárképző Központ funkcionális része. A két központ azonos és eltérő szakmai specifikumokkal rendelkezik. Az Alközpont legfontosabb célkitűzése, hogy a TK támogatásával az IGYK a pedagógusképzés és továbbképzés terén eddig elért eredményeit, meghatározó szerepét erősítse, illetve az új tevékenységi körök kialakításában, az új feladatok és célok megfogalmazásában és megoldásában segítségére legyen. Az oktatás színvonalának megőrzése, emelése, új elemekkel történő gazdagítása, különös tekintettel a pedagógiai-pszichológiai, műveltségterületi és gyakorlati képzésre vonatkozóan, elsőrendű feladat. Kapcsolatuk

hierarchikus: a Tanárképző Központ döntései érvényesek az Alközpont tevékenységére. Szakmai és törvényességi felügyeletét a Tanárképző Központ főigazgatója látja el.

A Kar/Intézet, a TK tiszta, egyértelmű célok kitűzésével segítheti ezen összetett, szakma-specifikus feladatkör megoldását, hogy a jövőbeni új feladatok megvalósítására képes, elméleti és gyakorlati kompetenciákat alkotóan alkalmazó, szakképzett csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus, tanító, német nemzetiségi pedagógus szerezzon diplomát. Az intézményfenntartók, együttműködők közreműködésével, a hálózat kialakítás után, a speciális felkészültségű pedagógusok képzésére, az oktatási feladatok differenciált szervezésére és irányítására, egyéni fejlesztő programok kidolgozására kell koncentrálni.

Az Alközpont-modell összeállításakor megismertük a PTE TK szabályzatát (2014), átfogóan tájékozódunk Tolna és Baranya megye köznevelési fejlesztési terveiről (2013-2018), együttműködtünk stratégiai intézményekkel, vezetőikkel, műhelymunkát, fórumokat szerveztünk, hogy támpontot kapjunk a pedagógusképzés és továbbképzés megújításához, a partnerkapcsolat kialakításához.

## BIBLIOGRÁFIA

- A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény*  
*2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről egységes szerkezetbe foglalva az 1993. évi LXXIX. törvény hatályos normaszövegével.* (szerk.: Kozák András).
- Bodó Márton: *Az új Nemzeti Alaptanterv értékei, összevetése a korábbi NAT-okkal.* [http://szivarvanyujzag.tudastar.com/documents/tanitastanulasmagazin/2012.okt/ujnat\\_28.29](http://szivarvanyujzag.tudastar.com/documents/tanitastanulasmagazin/2012.okt/ujnat_28.29)
- Feladatellátási intézményhálózat-működtetési és köznevelési-fejlesztési terv.* Baranya megye 2013-2018. Készítette: Oktatási Hivatal a Baranya Megyei Kormányhivatal közreműködésével. [http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei\\_fejlesztési\\_terv](http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei_fejlesztési_terv).
- Feladatellátási intézményhálózat-működtetési és köznevelési-fejlesztési terv.* Tolna megye 2013-2018. Készítette: Oktatási Hivatal a Tolna Megyei Kormányhivatal közreműködésével [http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei\\_fejlesztési\\_terv](http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei_fejlesztési_terv).
- Kurucz Rózsa (szerk. 2007): *Jubileumi Évkönyv. 30 Szekszárd, 2007.*
- Kurucz Rózsa (2011): *Gyökerek és hajtások / Wurzeln und Triebe II.* A német anyanyelvű oktatás évszázadai Tolna megyében. Die Jahrhunderte des muttersprachlichen Deutschunterrichts im Komitat Tolnau. Szekszárd, 45. p.
- Matókné Misóczki Mária: *A „Kontaktus”- Dél-dunántúli Regionális Közoktatási Hálózat Koordinációs Központ feladatai, működése.* ppt. 2015. 07. 09. [www.kontaktus.eu](http://www.kontaktus.eu)
- Mikonya György-Podráczky Judit-Lipcsei Imre (2014): *Feljegyzés az Óvó- és Tanítóképzők Dékáni Kollégiumának tanácskozásáról a csecsemő és kisgyermeknevelő, valamint az óvó-és tanítóképzés kapcsán felmerülő kérdésekről.* (kézirat), Budapest.
- PTE Tanárképző Központ Szervezeti és Működési Szabályzata.* (Szenátusi határozat: 2014. november 14.)

## A SZAKMAI TEVÉKENYSÉGEK ÖSSZEHANGOLÁSA

Szerkesztette: **B. Rózsás Erzsébet**

tanügy-igazgatási referens

Klebsberg Intézményfenntartó Központ, Kaposvár Megyei Központi Tankerület

erzsebet.balogh-rozsas@klik.gov.hu

### 1. Bevezetés

A pedagógusképzés minden kornak sarkalatos kérdése. Külön beszélünk a közoktatásról és külön a felsőoktatásról, más az irányítása és más a törvényi háttere, a kettő mégis mindig sok szálon fonódott össze, és az egyik feltételezi a másikat. Ha csak abból indulunk ki, hogy az iskolákban dolgozó pedagógusok egykor a főiskolákon, egyetemeken tanultak, majd később odatérnek vissza szakvizsgát tenni vagy tanfolyamokra, érthető az összefonódás.

A kapcsolatépítés különösen fontos területe a pedagógusok képzése, továbbképzése, de említhetnénk a számtalan közös kutatómunkát, tanulmányt vagy a közös pályázatokat.

A cél, ami összeköt – fenntartótól függetlenül – közös: a tanulók leghatékonyabb nevelése, oktatása, a képességek olyan szintű fejlesztése, hogy bármely következő képzési szinten biztonsággal megállják a helyüket.

Fenntartó szerint a közoktatási intézmények lehetnek állami, egyházi vagy alapítványi fenntartásúak. Jelen összefoglaló, a Klebsberg Intézményfenntartó Központ Somogy megyei tankerületeire és az általuk fenntartott állami intézmények bemutatására fókuszál, mivel a Kaposvári Egyetem jelentős partnerségi viszonyt épített ki és ápol velük.

### 2. A közoktatás, köznevelés átszervezése

#### 2.1. A változás indokai

A közoktatás rendszere teljes átalakításának kormányzati indokait a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény általános indokolása alapján lehet megismerni.

*„A magyar köznevelés történetének elmúlt évtizedei a kommunista diktatúrától a rendszerváltozással bekövetkező folyamatos decentralizálásig mára az egyensúly megteremtését tették szükségessé.*

*A törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Közokt. tv.) helyét három jogalkotói alapelv mentén kívánja átvenni. Az első a közoktatás fogalma helyett a köznevelés kifejezés alkalmazása, és annak tartalmi megjelenítése, mely egységbe foglalja az óvodától a tankötelezettség végéig tartó időszakot, s egyúttal kiemeli annak – az oktatást is magába foglaló – lényegi alapját: a nevelést.*

*A második a kerettörvényi jelleg. A legszükségesebb szabályozók és felhatalmazások törvényi szintű megfogalmazása világosan áttekinthető rendszerbe foglalja a köznevelés rendszerének működési elveit.*

*A harmadik a Magyar Állam köznevelésben betöltött szerepének újbóli meghatározása.*

*A törvény a köznevelési intézményrendszer magas minőségű működését elsősorban pedagógus-szakmai kérdésnek tekinti. Ennek helyi szabályozását a nevelőtestületek és az intézményvezetők kezébe adja. Szabályozza és biztosítja egyúttal a diákok felkészülését és a szülők lehetőségét állampolgári jogaik gyakorlására.”*

## 2.2. A köznevelés rendszere, intézmények

### 2.2.1. Óvodák

2013. január 1-jétől az óvodák kivételével valamennyi korábbi önkormányzati köznevelési intézmény állam fenntartásába került. Az óvodák – a korábbi évekhez hasonlóan – fenntartás és működtetés terén is, maradtak az önkormányzatoknál. Ez alól csak azok az óvodák kivételek, ahol speciális képzés folyik (Bárczi, Duráczky).

### 2.2.2. Általános és középiskolák

Az állami intézményfenntartás megteremtette a jogi lehetőséget ahhoz, hogy az oktatásért felelős miniszter eldöntse, hány, milyen típusú, milyen fenntartásban működő köznevelési intézményre van szükség az országban.

A települési önkormányzatok részt vesznek az állam fenntartói feladatainak végrehajtásában mint működtetők A működtető kötelezettsége, hogy a tulajdonában lévő ingatlanban folyó állami köznevelési feladatellátáshoz szükséges feltételeket a saját költségén megteremtése.

A települési önkormányzatoktól átvett intézmények 2013. január 1-jén beolvadtak a központi hivatalként működő Klebelsberg Intézményfenntartó Központba.

A köznevelésről szóló törvényben meghatározott fenntartói és munkáltatói jogokat az elnök gyakorolja.

### 2.2.3. A pedagógiai-szakmai szolgáltatások

A köznevelés rendszerében fontos szerepe van a pedagógiai-szakmai szolgáltatásoknak a szakmai információk, tapasztalatok összegyűjtésében, közvetítésében. Közismert formája a szaktanácsadás, a pedagógus-továbbképzés. Fenntartótól függetlenül elrendelte azonban a pedagógiai-szakmai szolgáltatások országosan szakmai irányítását, amelyet az oktatásért felelős miniszter lát el. Ennek egységes szakmai szervezeti kereteit alakította ki a Pedagógiai Oktatási Központok létrehozásával.

Az Oktatási Hivatalon belül országosan egységes szakmai színvonalon és minőségben biztosíthatók a pedagógiai-szakmai szolgáltatások. A hivatal keretében létrejövő Pedagógiai Oktatási Központok ellátási területükön biztosítják a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat, azok koordinálását. Gondoskodnak továbbá a pedagógiai munkát támogató szaktanácsadói-, valamint a pedagógusok munkájának külső, egységes kritériumok szerinti ellenőrzését szolgáló tanfelügyelői-hálózat hatékony és teljes körű működtetéséről. A kaposvári Pedagógiai Oktatási Központ regionális szerepet tölt be, Somogy és Tolna megyék szakmai szolgáltatási feladatait látja el.

## 3. Jogi szabályozás

### 3.1. Jogsabályi háttér

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 74.§ (1) bekezdése alapján 2013. január 1-jétől „az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról”. Az állami fenntartásba kerülő köznevelési intézmények fenntartói feladatainak ellátására a Kormány a Klebelsberg Intézményfenntartó Központról szóló 202/2012. (VII.27.) Korm. rendelettel a központi hivatalként működő Klebelsberg Intézményfenntartó Központot (továbbiakban: Központ) jelölte ki.

### 3.2. Alapadatok

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt működő központi hivatal.

Alapító szerve: Kormány (1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 1–3.),

Alapítás dátuma: 2012. szeptember 1.,

Irányító szervének neve, székhelye: Emberi Erőforrások Minisztériuma (1054 Budapest, Akadémia utca 3.),

Gazdálkodási besorolása: önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv,

Székhelye: 1051 Budapest, Nádor u. 32.

### 3.3. Vezetői struktúra felépítése 2015.01.01-jétől

Az Intézményfenntartó Központot az elnök vezeti. Távolléte vagy akadályoztatása esetén az általános elnökhelyettes helyettesíti. Szakmai elnökhelyettes és szakképzési elnökhelyettes is segíti munkáját. A járási és fővárosi kerületi tankerületet, valamint a megyeközponti és fővárosi tankerületet a tankerületi igazgató vezeti.

#### 3.3.1. Szervezeti felépítés, alapfeladatok 2015.01.01-jétől

- Az Intézményfenntartó Központ központi szerveből és területi szervekből áll.
- Az Intézményfenntartó Központ területi szerve a járási és a fővárosi kerületi tankerület, valamint a megyeközponti és a fővárosi tankerület.
- A megyeközponti tankerület az illetékességi területén lévő járási tankerületet érintő funkcionális feladatokat lát el, és gondoskodik a járási tankerületek tevékenységének összehangolásáról.
- A megyeközponti tankerület az illetékességi területén működő szakképző iskolák, gimnáziumok, kollégiumok, a pedagógiai szakszolgálati feladatokat és a pedagógiai szakmai szolgáltatást ellátó köznevelési intézmények, valamint gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmények és az ilyen feladatokat ellátó többcélú intézmények körében ellátja az Intézményfenntartó Központ szervezeti és működési szabályzatában számára meghatározott egyes fenntartói, valamint a székhelye szerinti járási tankerület tekintetében a járási tankerületi feladatokat.

- A járási tankerület az illetékességi területén működő általános iskolák, alapfokú művészeti iskolák fenntartásával kapcsolatosan ellátja az Intézményfenntartó Központ szervezeti és működési szabályzatában számára meghatározott egyes fenntartói feladatokat.
- A fővárosi tankerület az illetékességi területén működő szakképző iskolák, kollégiumok, a pedagógiai szakszolgálati feladatokat és a pedagógiai szakmai szolgáltatást ellátó köznevelési intézmények, valamint gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmények és az ilyen feladatokat végző többcélú intézmények tekintetében – a 4.7. pontban foglalt kivételekkel – ellátja az Intézményfenntartó Központ szervezeti és működési szabályzatában számára meghatározott egyes fenntartói feladatokat.
- A fővárosi kerületi tankerület az illetékességi területén működő általános iskolák, alapfokú művészeti iskolák és gimnáziumok, valamint a kizárólag ilyen intézményeket és kollégiumokat megábróló többcélú intézmények fenntartásával kapcsolatosan ellátja az Intézményfenntartó Központ szervezeti és működési szabályzatában számára meghatározott egyes fenntartói feladatokat.

### 3.3.2. Tevékenységkör

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ létrehozása egyedülálló lehetőséget teremtett a magyar köznevelés megújítására. A KLIK az ország legnagyobb munkáltatójaként mintegy 120 000 pedagógust és nevelésben-oktatásban dolgozó szakembert foglalkoztat. Az állami fenntartásba vétellel óriási szakmai tudás gyűlt össze egyetlen szervezetben belül, amelynek összehangolása és a közös munka hatékonyabbá tette az egyik legfontosabb feladat.

Szétvált az intézmények működtetése és fenntartása. Az összes szakképzőben (szakiskola, szakmunkás, szakközép) és néhány speciális intézményben (pl.: SM Duráczky EGYMI, Somogyvár) a KLIK a működtető és a fenntartó is. A többi típusú köznevelési intézmény tekintetében a 3000 fő feletti településeknek a 2012. évi CXC. törvény 74. § (4) bekezdése alapján kötelességük a működtetés, ezen esetekben csak fenntartó a KLIK (pl.: Kaposvár). A 3000 fő alatti településeken az önkormányzatok javarészt nem éltek a 2012. évi CXC. törvény 74. § (5) bekezdésében foglalt lehetőségükkel, és átadták a működtetői feladatokat is. (kivétel pl.: Bárdudvarnok).

## 4. Somogy megye köznevelési intézményrendszere

A megye köznevelési intézményrendszerének jellemzői, főbb mutatói alapján Somogy az ország egyik legnagyobb területű és ezzel szemben egyik legkisebb lélekszámú megyéje, igen sok apró faluval, viszonylag kis lakosságszámú városokkal. Mindezekből következően köznevelési intézményrendszerünk is elaprózott, elsősorban általános iskoláink száma nagy, minden korábbi ésszerűsítési intézkedés ellenére.

Óvodai ellátásra 245 település lakossága vár, és sajnos a falvainkban születő gyermekek száma néhol annyira alacsony, hogy ott egy kisebb óvodai csoport kialakítása is kérdéses lehet. Az óvodai fejlesztésben ezért igen nagy szerepe lesz a kis önkormányzatok kreativitásának, amellyel falvaik megtartó erejét a kisgyermekről való gondoskodással is növelni tudják.

A megye általános iskolai intézményszerkezete az elmúlt két évtized kényszerítő körülményeinek hatására jelentős racionalizáláson esett át. Az önkormányzatok jellemzően felelős és jó gazdái voltak az iskoláknak. Az összefogást preferáló, társulásba szerveződő fenntartók életképes intézményeket hoztak létre, amelyekben lehetségesnek bizonyult a korszerűsítés, a megfelelő szakmai környezet kialakítása. Ezekben az iskolákban a jogszabályi előírásoknak megfelelő végzettségű és szakképzettségű pedagógusok tanítanak, a szaktantermi felszereltség magas színvonalú, és a sikeres pályázati munka eredményei segítik az oktatást. Említést érdemel annak a sok, társulásból valamilyen oknál fogva kimaradt iskolának a fenntartója is, akik szinte erőn felül ragaszkodtak iskolájukhoz, a legnagyobb áldozatok árán is. A megyére jellemző kettősség, hogy minden eredmény ellenére, sok kisiskola szorul még korszerűsítésre.

A középfokú oktatásban a szakképzésbe járó fiataloknak éppen úgy, mint a továbbtanulást tervező gimnazistáknak az életkörülményeikhez és hozott értékeikhez alkalmazkodó pedagógiai munkára van szükség, mely hatékonyan egészíti ki az amúgy gondosan kialakított megyei intézményi struktúrát.

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ megyei tankerületei által ellátott feladatok sokszínűségére a fenntartott intézmények járásonkénti összesített adataiból lehet következtetni, melyek a 2014. október 1-jei statisztika alapján készültek.

Sorszám	Tankerület	Struktúra helyi iskola	Összes helyi iskola	Tanulók Összes létszáma	Óvoda	Általános iskola	Struktúra	Speciális iskolák	Gyermekotthon	Struktúra iskolák	Fejlesztő nevelő-iskola
1.	KAPOSVÁR	30	75	17196	71	7732	3190	124	1626	4443	20
2.	BARCS	5	18	1979	13	2949	0	17	0	0	0
3.	CSURGÓ	5	8	1028	0	2028	0	0	0	0	0
4.	FONYÓD	15	24	2941	0	2386	0	78	470	0	7
5.	NAGYATÁD	9	15	2207	0	2652	0	0	366	180	9
6.	SÓFOK	15	24	3570	0	3570	0	0	0	0	0
7.	TAB	4	12	836	0	836	0	0	0	0	0
8.	MARCALI	11	17	2576	0	2325	0	0	244	7	0
	<b>ÖSSZESEN</b>	<b>94</b>	<b>193</b>	<b>32333</b>	<b>84</b>	<b>21478</b>	<b>3190</b>	<b>219</b>	<b>2706</b>	<b>4630</b>	<b>36</b>

Megjegyzés: A tanulók összes száma csak a primer feladatokat összegezése, azaz nem tartalmazza a kollégiumi, szakiskolai és AMI létszámot (lák mezők)

Sorszám	Tankerület	Alapfokú művelődési iskola	Kollégium	Logopédiai ellátás	Nevelési tanácsadó	Struktúra: Speciális nevelési intézmények	Gyógykezelő iskolák, speciális nevelési, oktatási és	Fejlesztő nevelési
1.	KAPOSVÁR	1078	2472	3196	8348	1656	121	15
2.	BARCS	284	124	54	0	0	0	0
3.	CSURGÓ	0	0	0	0	0	0	0
4.	FONYÓD	500	316	0	0	0	0	0
5.	NAGYATÁD	300	64	0	0	0	0	0
6.	SÓFOK	868	128	0	0	0	0	0
7.	TAB	268	0	0	0	0	0	0
8.	MARCALI	724	17	0	0	0	0	0
	<b>ÖSSZESEN</b>	<b>4022</b>	<b>2121</b>	<b>3249</b>	<b>8348</b>	<b>1656</b>	<b>121</b>	<b>15</b>

Megjegyzés: Szakiskolai feladat ellátás a megye egész területén folyik, de egy intézmény statisztikájában jelenik meg

Sorszám	Tankerület	SOMI szakkörök	PEO teljes	PEO órák	HOE teljes	NOK órák	TECH teljes	TECH órák	Betöltött
1.	KAPOSVÁR	2754	1882	33	171	9	326	36	2457
2.	BARCS	503	300	1	29	3	69	10	396
3.	CSURGÓ	185	128	2	10	0	27	0	167
4.	FONYÓD	607	334,5	21	118	1	82,5	4	547
5.	NAGYATÁD	347	281	1	22	4	22	0	329,5
6.	SÓFOK	549	416	10	29	1	30	4	490
7.	TAB	137	100	3	4	0	11	1	119
8.	MARCALI	372	286	2	20	0	35	5	343,4
	<b>ÖSSZESEN</b>	<b>5454</b>	<b>3727,5</b>	<b>79</b>	<b>403</b>	<b>18</b>	<b>602,5</b>	<b>75</b>	<b>4952,9</b>

## 5. Kaposvár Megyei központi Tankerület

### 5.1. Általános iskolák

Általános iskoláinkra leginkább a sokszínűség, a nagy eltérések a főbb jellemzők. A zsáktelepülésektől kezdve a belvárosi iskoláig, a szülők iskolai végzettségét tekintve, a magasan kvalifikált szülőktől kezdve a szinte analfabétáig, minden megtalálható. Ebből eredően a családok között és a tanulók között óriási a különbség. Meglepően sok a csonka család és a munkanélküli szülők gyermeke.

A Kaposvári Tankerülethez **12 központi általános iskola, illetve 22 tagiskola, összesen 34** intézmény tartozik, ahol alapfokú oktatás folyik.

A helyi igényeknek és lehetőségeknek megfelelően minden iskola éveken keresztül kialakította a saját arculatát: sport, zene, tánc, idegen nyelvek, fejlesztés vagy felzárkóztatás. A fenntartóváltást követően ez semmit sem változott. Két tannyelvű oktatás 2, magyar nyelvű kisebbségi oktatás 6, művészeti oktatás 4 iskolában folyik. 9 tagintézmény összevont osztályokkal működik.

A kaposvári járás általános iskoláiban közel **750 pedagógus dolgozik** (+ óraadók).

A **szakos ellátás** többnyire megoldott, a kaposvári iskolákban áttanítással, a vidéki iskolákban óraadó pedagógusokkal. Jelentős gondot okoz az egyszakosok foglalkoztatása, valamint a hiányszakok (kémia, fizika, matematika, nyelvek) szakos ellátása.

A városokban a nagyobb létszámú, a kis településeken a kisebb létszámú osztályok a jellemzők. Míg Kaposvár iskoláiban 12 tanuló jut egy pedagógusra, addig a vidéki iskolákban átlagban 8,9.

A **tehetség gondozás, felzárkóztatás**, egyéni fejlesztés minden időben, minden pedagógus kötelessége. Ma már a legtöbb intézmény ún. elfogadó-befogadó iskola, hisz – mint ahogy már szó volt róla – egyre több a nehézséggel küszködő tanuló. A tehetséggondozás és felzárkóztatás egyik területe lehetne a **délelőtti** differenciált foglalkozás, amivel az iskolák többsége, tapasztalataink alapján, nem csak hogy nem él vele, de nem is tarja fontosnak.

Biztosítottuk az iskoláknak a csoportbontást, amennyiben a magas tanulói létszám vagy a tantárgy sajátossága ezt indokolta (nyelv, technika stb).

Az iskolákban **délután** jellemzően napközi, tanulószoba vagy iskolaotthonos foglalkozás folyik. Ezek alkalmat adnak arra is, hogy színházba, moziba, esetleg hangversenyre vigyék a gyerekeket.

Szakkör minden iskolában működik, van ahol 2, de van ahol 22 (!). A szakkörök tantárgyi, művészi vagy sport jellegűek.

Az idei tanévben különös gondot fordítottunk a **tanulmányi és a sportversenyek** támogatására. Valamennyi tehetséges tanulónak és felkészítőjének lehetőséget biztosítottunk a részvételre, fizettük a nevezési díjakat és az útiköltségeket.

Az iskolák szinte valamennyi **jeles napot** számon tartják, illetve valamilyen szinten megünneplik, többségük jelentős mértékben kiveszik a részüket a településük eseményeiből.

A jó, szakmai közösségek érdekében nevelőtestületi rendezvények is vannak: nevelési értekezlet, bemutató órák, esetmegbeszélések, munkaközösségi értekezletek és tréningek.

Jelentős az IPR (esélyegyenlőségi), a HEFOP 3.1.3. (kompetencia-alapú okt.), a TIOP 1.2.3. (könyvtári szolgáltatás) és az Útravaló pályázat. Kiváló lehetőség az Erzsébet tábortanulói részvétel, anyagi gondokkal küszködő családok gyermekeinek üdültetésére, mellyel szívesen élnek az iskolák.

## 5.2. Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

Az átszervezést megelőzően változó szervezeti formák és feltételek mellett az egész megye ellátása lefedett volt a szakszolgálatok, EGYMI-k, óvodákban és iskolákban működő szakszolgálati feladatok által. Jelenleg a Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat 245 településen, 177 óvodában, 129 általános és 81 középiskolában nyújt ellátást.

Az Intézmény megyeközponti székhellyel, nyolc tagintézménnyel és hat telephellyel működik. Az átalakítás nem tette szükségessé új tagintézmény vagy telephely alapítását, mert a korábbi nevelési tanácsadók járási tagintézményekké, illetve telephelyekké alakultak át.

Az Intézményt 3 főből álló főigazgatóság vezeti. A szakmai munkában 7 megyei munkaközösség vállal koordinációs és innovációs szerepet. A többnyire nagy létszámú munkaközösségek évente négy alkalommal találkoznak személyesen, az év többi részében online konzultálnak. A megye minden járásában elérhető valamennyi szakszolgálati ellátás.

Az ellátandó és vizsgálandó gyermekek, tanulók száma 22.250 fő (eset). Ebből az intézmény el tud látni 22.003 főt, a várólistás gyermekek száma 247 fő. Sajnos a személyi feltételekből adódóan minden gyermek ellátása nem részesülhet a jogszabályi feltételeknek megfelelő ellátásban. Különösen igaz ez a gyógytestnevelés és a logopédia területére. Itt csak részleges ellátásról beszélhetünk: 10.611 gyermek vesz részt heti egy logopédiai vagy két gyógytestnevelés órán. A rendelet szerinti tervezés olyan mértékű álláshelybővítéssel és szakemberigénnyel járna, amely meghaladja a keretszámot, és a megbízásokkal együtt sem látható el. A korai fejlesztés és a szakértői bizottsági tevékenység területén valamennyi jelentkező gyermek, szülő megkapja a szükséges szolgáltatást.

## 5.3. Speciális képzés

Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Az intézmény-ellátást a következő területeken végezzük: Kaposvár város, Kaposvári tankerület, Csurgói tankerület, Fonyódi tankerület, Siófoki tankerület. **Az intézmény feladata** óvodától a speciális szakiskola befejezéséig sajátos nevelési igényű (enyhe, középsúlyos értelmi fogyatékos, súlyosan – halmozottan fogyatékos, autista) gyermekek, tanulók pedagógiai, gyógypedagógiai ellátása.

Az utazó szakemberhálózat keretében városi, járási szinten a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztése utazó gyógypedagógusokkal, sérülés-specifikus fejlesztő szakemberekkel, terapeutákkal. A gyermekek/tanulók ellátása, nevelése-oktatása sérülés-specifikus speciális módszerekkel történik, fejlesztő szakemberek és terapeuták együttműködésével.

Az intézmény referenciainstanzként segíti a szegregált és integrációban közreműködő intézmények pedagógusait, szülőit, a társadalmi érzékenyítést, a módszertani kultúra gazdagítását. Kiválóra akkreditált tehetségpont, felkészíti a tehetséges diákokat képességeik kibontására, eredményeik bemutatására. A pedagógus-hallgatók gyakorlati színtere az iskola, elsősorban a tanulásban akadályozott pedagógia terén készülnek fel a fogyatékos tanulók nevelésére-oktatására.

## 5.3.1. Somogy Megyei Duráczky József Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Kollégium

A több mint százéves nevelő-oktató intézmény a Dél-Dunántúl hallássérültjeinek nyújt speciális iskoláztatást. Fejlődött épületeiben, felszereltségében, az egyre szerteágazóbb szakmai feladatainak megoldásához szükséges személyi feltételek tekintetében is.

Az intézménynek korábban 3, 2013 szeptemberétől 2 tagintézménye van (Nagyatád, Marcali). 2014 szeptemberétől a Nagyatádi Tagintézmény is leválasztásra kerül.

**Fő feladata** a nappali rendszerű iskolai oktatás, a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésén, oktatásán kívül az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetése. A három legfontosabb gyógypedagógiai szakterületük: hallássérültek, mozgássérültek, beszédhibások, beszéd fogyatékosok fejlesztése, ellátása.

A hátrányos helyzetű, az SNI-s és a magatartás zavaros gyermekek oktatása és a velük történő bánásmód speciális személyi és tárgyi feltételeket igényel, amit közös erővel igyekszünk megteremteni. Munkájuk eredményességét bizonyítja, hogy valamennyi 8. osztályos tanulót a kívánt iskolába felvettek.

**A tanórán kívüli** programok gazdagok: hagyományos és nemzeti ünnepek, szakörök, kirándulások, városi események, színházlátogatások. Mindezek mellett sokszor hívnak külső előadót. Jelentős fejlesztésre adtak lehetőséget a **sikeres pályázatok** (TÁMOP, TIOP, NTP-FTP stb.). Kapcsolatuk van az ország valamennyi hasonló intézményével, civil szervezetekkel, egyetemekkel, de nemzetközi projekteken is tevékenykednek.

## 5.4. Alapfokú művészeti oktatás

### 5.4.1. Együd Árpád Alapfokú Művészeti Iskola

Az Együd Árpád Alapfokú Művészeti Iskola székhelye az Együd Árpád Kulturális Központban (Kaposvár, Csokonai u. 1.), telephelye a Gárdonyi Géza Tagiskolában van. Az Együd Árpád Kulturális Központ óvodás néptánc foglalkozásokat is szervez. Ezek a foglalkozások hetente egy alkalommal adnak lehetőséget a néptáncot tanulni vágyó diákok számára. A foglalkozásokon részt vevő gyerekek megismerkednek a népi játékokkal, népzeneire játszanak, és játékfűzéseket tanulnak. Többségük, a közismereti iskolai tanulmányaikat megkezdve beiratkozik a művészeti iskolába is. Képzőművészeti tanszakra azok jelentkeznek, aki rajzolni szeretnek, jó a kézügyességük, és többet akarnak tanulni, mint amire a rajzórán lehetőség van. A képzőművészeti tanszakra a jelentkezés sokkal kisebb arányú, mint a néptáncnál.

A 2013/2014. tanévben **303 tanuló iratkozott be**, 277-en néptánc tanszakra, 26-an képzőművészeti tanszakra. Néptánc tanszakon az idei tanévben egy végzős osztály volt, 12 fővel.

Az intézményben 5 főállású pedagógus dolgozik. A képzőművészeti tanszakon évek óta óra adó tanár látja el a tanítási feladatot.

Az intézményben – mind a két tanszakon (néptánc, képzőművészet) – jelenleg a 2004-ben és a 2011-ben elfogadott tantervek alapján folyik a tanítás, a pedagógiai programban leírtak szerint. Azok, akik 2011. előtt kezdték meg tanulmányaikat a művészeti iskolában, még a 2004-ben elfogadott tantervből tanulnak. A 2013/2014. tanévben a néptánc tanszakon tehetséggondozás külön óraszám keretében is folyt.



Képzőművészeti tanszakon 26 tanuló kezdte meg tanulmányait. A tanév során a hagyományosnak mondható tanévvégi kiállításokat szerveznek, ahol a tanévben készült munkák kaptak helyet.

Néptánc tanszakon 277 tanuló 18 csoportban kezdte el, illetve folytatta tanulmányait. A csoportok több alkalommal szerepeltek iskolán kívüli rendezvényeken, kiállítás-megnyitón, városi nagy rendezvényen.

#### **5.4.2. Kaposvári Liszt Ferenc Zenei Alapfokú Művészeti Iskola**

Az alapfokú művészetoktatás a köznevelés része, de nem tankötelezettséget teljesítő iskolatípus. A Kaposvári Liszt Ferenc Zenei Alapfokú Művészeti Iskola társadalmi helyzetének megítélése jónak mondható. A gyermekek kitüntetésnek érzik, hogy ebben az iskolában tanulhatnak. Az iskola tanulóit és tanárait rendszeres közreműködői az iskolai, városi és városkörnyéki rendezvényeknek. Egyfajta kulturális központként tevékenykednek. Az iskola tehetségpont, valamint tagja a Kaposvár-Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanácsnak.

Az intézményben általában 550-560 fő tanul, 29 főállású, 1 rész munkaidős és 3 óraadó pedagógus dolgozik. Minden pedagógus zenetanári diplomával rendelkezik, a végzettségének megfelelő tantárgyat tanítja.

Az intézményben hét tanszakon (Fafúvós, Rézfúvós, Akkordikus, Billentyűs, Vonós, Vokális, Zeneismeret) a 2004-ben és a 2011-ben elfogadott tantervek alapján folyik a tanítás, a pedagógiai programban leírtak szerint. Kiemelt feladat a zeneileg tehetséges tanulókkal való emelt óraszámú foglalkozás. Ezt segíti a „B” tagozati képzés, ami lehetővé teszi, hogy a kiemelkedő képességű tanulókkal a pedagógusok magasabb óraszámú foglalkozzanak. Ebben a tanévben 15 tanuló részesült a kiemelt képzésben.

A zenei nevelő-oktató munka bemutatásának egyik lehetősége a növendékhangverseny. Az iskola minden tanulója a tanév folyamán legalább egy alkalommal szerepelt hangversenyen. A zeneiskola épületében 71 hangversenyt tartottak, míg iskolán kívül 139 alkalommal szerepeltek. Fontos, hogy az alapfokú művészeti iskolában elsajátított képességeket a tanulók a közismereti iskolájukban is megmutassák. Ezért támogat és tesz eleget az intézmény minden olyan felkérésnek, ami a közismereti iskolákból érkezik a tanulók szereplésével kapcsolatban.

A művészeti nevelésben részt vevő tanulók számos eredménnyel rendelkeznek.

#### **5.5. Gimnáziumok, kollégiumok**

Kaposvár tankerületéhez két gimnázium tartozik, melyekbe összesen 1470 tanuló jár.

A Kaposvári Táncsics Mihály Gimnáziumban 22 osztályban, a Kaposvári Munkácsy Mihály Gimnáziumban 31 osztály működik.

A két gimnázium országosan is az élbolyban van, felvételi, továbbtanulási és kompetencia mérési mutatóik alapján.

##### **5.5.1. Kaposvári Klebelsberg Középiszkolai Kollégium**

A Kaposvári Klebelsberg Középiszkolai Kollégium szoros együttműködik a két gimnáziummal.

Minden tanévben hagyományosan különböző programokat szerveznek. Versenyek, megemlékezések, szakmai konferenciák mellett kirándulások és egyéb ünnepek színesítik a diákok életét.

A tanév végén történt a tehetségpont minősítése, ismételten megkapták a kiváló minősítést.

#### **5.6. Szakképzés**

Hat kaposvári és további tíz járási intézményben folyik szakképzés, ahol kb. 49 szakmát tanulhat közel 10 000 fiatal. Új képzési formát jelentett a Köznevelési Hídprogram megjelenése képzési palettán. A Köznevelési Hídprogram a Híd I. képzés keretében azt a tanköteles tanulót, aki befejezte az általános iskolát, de nem nyert felvételt középfokú iskolába, felkészíti a továbbtanulásra. A Híd II. képzés során fogadja azt a tanulót, aki tanköteles, de tizenötödik életévéig nem jutott el az általános iskola befejezéséig. Ekkor az általános iskola kezdeményezi a tanköteles tanuló Híd II. programba történő felvételét. Kaposváron 2013. szeptember 1-jétől az Építőipari, Faipari Szakképző Iskola és Kollégiumban indult – mindkét típusú Hídprogram keretein belül – képzés.

Jogsabályi előírások alapján a 2013/2014-es tanévben minden szakiskolás már a „duális képzés” rendszerében kezdte meg tanulmányait. A duális képzésre való átállás nem okozott gondot a kaposvári intézmények esetében. A Kaposvári Széchenyi István Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola, valamint a Kaposvári Eötvös Loránd Műszaki Szakközépiszkola, Szakiskola és Kollégium a TÁMOP-2.2.5.B-12/1 pilot program keretében támogatást nyert el a duális képzés bevezetéséhez.

A szakközépiszkolai képzésben is jelentős változás történt az ún. „ágazati képzés” bevezetésével. A legjelentősebb változást a szakmai gyakorlat fajsúlyosabb jelenléte, a nyári összefüggő szakmai gyakorlat újbóli megjelenése jelentette, valamint az a tény, hogy az ágazati képzésben szerzett szakmai érettségi vizsga munkakör betöltésére is feljogosít.

A pedagógiai szakmai munka segítésére a kaposvári szakképző intézményekben a 2013/2014-es tanévtől főállású iskolapszichológusok dolgoznak.

Kaposváron az elmúlt tanévben – köszönhetően a már korábban lezajlott profiltisztításnak – a beiskolázási irányokban jelentős változás nem történt. A gimnáziumok és a szakképző iskolák képzései már korábban elkülönültek, párhuzamos képzés a városon belül nincs.

A tanulólétszám csökkenése a képzési szerkezet változásából adódott. (Felmenő rendszerben kivezetésre kerül a jelentős létszámú 9-10. osztályos képzés.) Az iskolában folyó szakmai munkát a Hídprogramos képzés erősítheti tovább, mely segíti a felzárkóztató tevékenységet. A pedagógusközösség munkáját főállású iskolapszichológus és gyógypedagógus segíti.

#### **6. A térség felsőoktatási intézményei és a Kaposvári Megyei Központ Tankerület Közötti együttműködés lehetőségei**

A tankerület által fenntartott köznevelési intézmények, a régióban működő Pécsi Tudományegyetem, valamint a Kaposvári Egyetem közötti kapcsolat évek óta létezik, és jól működik. A partnerintézményi feladatok feltételeinek az alábbi pontokon tudnak a tankerület által fenntartott intézmények megfelelni.

### 6.1. A pedagógusképzésben a gyakorlati képzés lehetőségének biztosítása

A Kaposvár Megyei Központi Tankerülethez tartozó köznevelési intézmények hosszú évek óta fogadják be a Kaposvári Egyetem pedagógusképzésében részt vevő hallgatókat, továbbá más felsőoktatási intézmény tanárjelöltjei is teljesítenek külső szakmai gyakorlatot intézményeinkben.

Az alábbi adatok a 2013/2014-es tanév pedagógusjelöltjeinek részvételét mutatja be:

- Tanító szakon összefüggő, külső szakmai gyakorlatot 5 fő teljesített a tankerület általános iskoláiban.
- Gyógypedagógus hallgatók esetén a két előminősített referenciainstítványeink alapján:

Bárcki Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Intézményben:

Gyógypedagógus szakos hallgatók gyakorlatai	Hallgatók száma
Szakmai gyakorlatot teljesítő hallgatók	93
Összefüggő (terep) gyakorlatot teljesítő hallgatók	26

Somogy Megyei Duráczky József Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Kollégiumban:

Gyógypedagógus szakos hallgatók gyakorlatai	Hallgatók száma
Szakmai gyakorlatot teljesítő hallgatók	88
Összefüggő (terep) gyakorlatot teljesítő hallgatók	7
Zárótanítást teljesítő más felsőoktatási intézményből érkező hallgatók	29

#### 6.1.2. A gyakorlatok teljesítéséhez mind a személyi, mind a tárgyi feltételek adottak

A hallgatókat befogadó általános iskolák, gyógypedagógiai intézmények személyi és tárgyi feltételei kiemelkedőek. Az általános iskolákban és a gyógypedagógiai intézményekben a hallgatók felkészítését végző mentorpedagógusok száma, a pedagógusok szakmai gyakorlata, illetve szakirányú végzettsége megfelel a feladatnak.

A középiskolák és gimnáziumok tekintetében a pedagógusjelöltek mentorálására vállalkozó pedagógusok szakmai gyakorlata és tapasztalata teljesen megfelelő, szakirányú végzettségük megszerzésének folyamata elkezdődött.

Tárgyi feltételek tekintetében külön kiemelő a két minősített gyógypedagógiai módszertani központ felszereltsége: a Bárcki Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Intézmény és a Somogy Megyei Duráczky József Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Kollégium.

A Duráczky EGYMI az elnyert Európai Unió és hazai pályázatoknak köszönhetően az épületegyüttes teljes rekonstrukción és bővítésen esett át. Az intézményegységek gyönyörűen felújított környezetben, a pályázati beszerzéseknek köszönhetően európai színvonalú eszközparkkal és infrastruktúrával rendelkeznek. Az intézmény eszközkölcsonzójében 9 millió forint értékű fejlesztő eszközpark áll rendelkezésre a különböző fogyatékkal élő gyermekek számára. A kölcsönözhető eszközök regisztráció után mind a szülők, mind a befogadó pedagógusok, a gyermekek, a pedagógusképzésen részt vevő hallgatók és az intézményi dolgozók számára is elérhetőek. Az intézmény honlapján valamennyi, az eszközkölcsonzóban megtalálható eszközről pontos leírás érhető el, amelyek szakmai tanácsokat tartalmaznak azok felhasználására, és alkalmazására az SNI-gyermekek sérülés specifikus fejlesztésére. A szerteágazó nevelő-oktató munka mögött olyan kiegészítő szolgáltatásokat tud biztosítani az ellátott gyermekek, tanulók számára, mint pl. a klinikai felszereltségű pedoaudiológiai állomás, ahol fül-orr-gégész audiológus főorvos, audiológiai asszisztens, technikus biztosítja a gyermekek szakszerű ellátását.

A cochlea-implantációs (CI) műtéten átesett gyermekek helyzetének megkönnyítésére létrehozta az intézményben a CI-állomást, ahol kiképzett gyógypedagógusok rendszeres időközönként elvégzik a CI-állítást, illetve intenzív beszédterápiát biztosít az implantált hallássérült gyermekek számára.

A fentiekben ismertetett iskolabemutatókból látható, hogy sokszínű és sokféle iskolafokon, képzésben végzi a munkáját a Kaposvári Megyei Központi Tankerület. Az intézmények közül 3 komplex intézmény és egy kollégium vesz részt a referenciaminősítési eljárásban. Több mint 15 intézmény pályázott mentoriskolai cím elnyerésére.

#### 6.1.3. A hallgatók gyakorlatát segítő tényezők közül ki kell emelni a 2014-ben bevezetett pedagógus-életpálya első körben minősült mesterpedagógusainak számát

A minősült mesterpedagógusokból Kaposváron 26-an szaktanácsadóként, 22-en szakértőként folytatják munkájukat. A minősített pedagógusok a szakmai gyakorlatukat teljesítő pedagógusjelöltek mentorálásában nagy szerepet játszhatnak nemcsak a szakmai gyakorlatuk teljesítésében, hanem gyakornokként belépő kolléga gyakornoki idejének és tapasztalatainak megszerzésében is.

A szaktanácsadók a módszertani segítségadásban, a szakértők a minősítő vizsgára való felkészítésben vehetnek részt a gyakornokok mentorálásában. A bemutatott feltételek tükrében egyértelműen látható a felsőoktatási intézmények pedagógusképzései és a Kaposvár Megyei Központi Tankerület közötti szakmai partnerség lehetősége.

## 7. Összegzés

A közoktatási intézmények és a térség egyetemei közt általában jó kapcsolat alakul ki, hisz számítanak és támaszkodnak egymás munkájára. A jövőben is keresni kell az együttműködéssel kapcsolatos legfontosabb kérdésekre a gyakorlati megoldást.

Milyen együttműködési formák lehetnek?

- Továbbképzések akkreditációja az egyetemmel közösen (Tanulásszervezési módszerek a gyakorlatban, alternatív pedagógiák stb.).
- Gyakorló iskolai hálózat biztosítása, hospitálások mentorálások szervezése,

lebonyolítása (az egyetemi hallgatók és a továbbképzésekben részt vevő kollégák számára iskolai hospitálások, iskolai gyakorlatok szervezése, koordinálása).

- A nappali mesterképzésben való részvétel (Kurzusok tematikájának és módszertanának kidolgozásában való közreműködés, iskolai gyakorlatok szervezése és szakmai irányítása).
- Tanítás az egyetemen (gyakorló pedagógusok legjobbjai, óraadóként tanítanak).
- Közös kutatási tevékenység (részvétel kutatásokban, anyaggyűjtésben, adatszolgáltatásban és azok elemzésben, helyi sajátosságok felmérésében).
- Szakvizsgák megszerzése (vezetői szakvizsga, szakokhoz kiegészítő szakvizsga).
- Tananyagfejlesztés (szakirodalom, óratervek stb. közös készítése).
- Közösben benyújtott pályázatok, közös cél elérése érdekében.

Mi lehet a sikerünk titka?

- Egymás munkájának a megismerése, elismerése és tiszteletben tartása.
- Kérdések megfogalmazása, azokra a helyes válaszok megkeresése közösen.
- Az „Élethosszig tartó tanulás” közös képviselése, szorgalmazása.

Mivel bővíthetjük még?

- Az Egyetemek könyvtárainak használata (szakmában dolgozók, valamennyi iskola pedagógusai által).
- Humánforrások jobb kihasználása (jó előadók, kiváló pedagógus jelöltek bevonása).
- Közös felmérési anyagok és megoldási javaslatok készítése (pl. hátrányos településeken).

Változásokkal terhes világunkban nagyobb szükség van a „szakma” összefogására és együttműködésére, mint valaha.

Közoktatást csak úgy lehet elképzelni, hogy kiváló, az örök tanulásra nyitott, képzett pedagógusok „működtetik”. A fentiekből következik, hogy mindez kiváló egyetemek és egyetemi oktatók nélkül nem létezik.

## BIBLIOGRÁFIA

Kaposvár Megyei Központi Tankerületben B. Rózsás Erzsébet, Kard János, Dr. Kalózné Pápa Ágnes, Kecskés Miklós, Táscai Erzsébet tanügy-igazgatási referensek szakmai beszámolója. Frányó Zsolt szakmai igazgató helyettes statisztikai összesítő.  
Dr. Kiss Szilvia: *Somogy megyei fejlesztési terv 2014*. <http://www.kormany.hu/hu/dok>.

## HÁLÓZAT A MINŐSÉGI OKTATÁS ÉS KÉPZÉS ÉRDEKÉBEN

**Bencéné dr. Fekete Andrea**

egyetemi docens, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar  
fekete.andrea@ke.hu

A fentiekben bemutatott központi csomópontok, a hubok, önállóan is működőképesek, számos önállóan is élni képes alrendszer kapcsolódik hozzájuk. A hálózat kiváló működéséhez azonban szükség van a részegységek közti folyamatos kommunikációra, egyeztetésre, szoros együttműködésre.

A jövőben a Dunántúli Regionális Pedagógusképzési Fórum (DRPF) biztosítja a lehetőséget a hubok közti párbeszédre, kapcsolattartásra. A Klik-vel történő együttműködés a minőségi gyakorlati képzés feltétele. A tanárképzés és általában a pedagógusképzés is akkor lehet eredménye, ha gyakorlatorientált. A leendő pedagógusoknak már a felsőoktatási tanulmányaik során képessé kell válniuk arra, hogy az elméleti ismereteiket át tudják ültetni a gyakorlatba. Meg kell tanulniuk, hogy az innovációk alapja a folyamatos önképzés, amelyet a hálózatban a Központok tudnak biztosítani a gyakorló pedagógusok számára.

A Központoknak a jövőben fel kellene vállalnia egy új feladatkört: a hallgatói pályakövetést, a fiatal pályakezdők mentorálását. A mentori rendszer működik már a munkahelyen, minden kezdő pedagógusnak van egy mentora, aki az első években segíti a fiatal kolléga tevékenységét. Ez a kapcsolat azonban hierarchikus, több esetben a pályakezdő léte függ tőle, ezért nem minden esetben teszi lehetővé a teljes bizalom alapuló, őszinte szakmai kommunikációt. Amennyiben a Központokban lenne egy független mentorok a pályakezdőknek, akikkel félévente egy esetmegbeszélő tréning keretében nyíltan megvitathatnák problémájukat, tanácsot kérhetnének a számukra fontos, de a munkahelyen nem megvitatható kérdésekben, akkor még eredményesebben indulhatnának el leendő hivatásuk, életpályájuk útján. Ily módon tudná a hálózat biztosítani a minőségi oktatást.

Az elmúlt néhány évben fokozatosan nőtt az igény a köznevelési és felsőoktatási intézmények hálózatos működésére. A hálózatépítéshez és az együttműködéshez a pedagógustársadalom viszonyrendszere, kapcsolati hálója az eltelt évtizedben átalakult. Már nem az önálló, magányos harcosok képviselik az értéket, hanem a kooperatívan együttműködő csapatok tudják a sikeres, minőségi működést megelőzni.

A hálózatok segítik a fejlesztést, megkönnyítik az innovációt, lehetővé teszik a szolgáltatások körének bővítését. A szakmai területen folyó együttműködés biztosítja a modernizációt, a folyamatos megújulást, valamint a sikeres tudás közvetítésének és befogadásának útját. A rendszer megújulását, a sikeres oktatásról alkotott kép létrehozását, az iskolák kapuin túlnyúló érvényesülés lehetőségeit a hálózatok rendszere biztosítja. (Hopkins, 2011)

Hargreaves (2003) szerint azok az intézmények tudnak kiváló eredményeket felmutatni, ahol többféle tőke együttes jelenléte megtalálható. Kiemelkedően fontos a szellemi, a szociális és a szervezeti tőke összekapcsolódása. A szellemi tőkét a pedagógusok, a

diákok, a szülők és a családtagok tudása, készségei, kompetenciája alkotja. A szociális tőke a résztvevők közti kölcsönös bizalom, amely az intézményen belül és a külső partnerekkel kialakított hálózatokban él tovább. A szervezeti tőke a vezetők képessége, mely a létrejött szellemi és szociális tőke lehető legjobb felhasználását biztosítja.

Az eredményesen működő oktatási hálózatok, Hopkins (2011:188) nyomán, meghatározott célt szolgáló társas szerveződések, amelyek a minőség iránt elkötelezettek. Segítik és ösztönzik az innovációt, a jó gyakorlatok terjesztését, hozzájárulnak a pedagógusok folyamatos önképzéséhez, szakmai fejlődéséhez. A hálózati rendszerben történő együttműködés hozzájárul a fő- és alcsomópontok minőségi működésének javításához, közvetítő szerepet vállal a centralizált és decentralizált struktúrák között.

A hálózatok spontán módon szövődnek, vagy tudatosan irányítva hozzák létre egy adott cél érdekében. A hierarchikusan felépített formális rendszerek szigorú szabályok szerint működnek, amennyiben a hálózat egyik mellékpontja nem tud beilleszkedni a rendszerbe, akkor megszüntetik. Abban az esetben, ha egy stratégiai csomópont szegi meg a szabályokat, a rendszer irányítója felülvizsgálja az okokat, majd ennek tükrében újratervez. Amennyiben a kitűzött cél megvalósítása lehetetlen, akkor a cél módosítása történik meg. Abban az esetben, ha a hálózat aktivizálója a cél eléréséhez ragaszkodik, akkor a hálózat hibás csomópontját lecseréli, és újabb alárendelt kapcsolatokat hoz létre.

Az előre pontosan megtervezett feladat végrehajtása a hálózatban elméleti síkon mindig működik. A valóságban azonban a kapcsolati hálónak számos bizonytalan pontja létezik, és ez abból adódik, hogy a kapcsolódási pontokon a tagok nem robotok, hanem emberek. A működést nemcsak a racionalitás határozza meg, hanem az emberi kapcsolatokat befolyásoló érzelmek is meghatározzák. A hálózatok csak akkor működhetnek igazán eredményesen, ha a tagok közt valóban létezik a bizalom, és a hálózatokat alkotó személyek boldogok és kiegyensúlyozottak. Az emberi érzelmek is kapcsolódnak egymáshoz, és hálózati rendszert alakítanak ki.

„Egy ember boldogsága összefügg az ő barátainak boldogságával, és azok barátainak boldogságával... vagyis a személyes kapcsolatok horizontjain túli kapcsolatokkal. ...a boldog emberek hajlamosak saját társadalmi hálózatuk középpontjába kerülni, és más boldog emberek nagy csoportjaihoz csatlakozni. ...valójában a boldogság nemcsak személyes, hanem társas élmény is.” (Christakis – Fowler)

---

## BIBLIOGRÁFIA

- Nicholas A. Christakis - James H. Fowler (2010): **Kapcsolatok hálójában**. Typotex Kiadó, Budapest.
- David Hargreaves (2003): **Educational Epidemic**. Demos, London.
- David Hopkins (2011): **Minden iskola kiváló iskola. A rendszervezés lehetőségeinek kiaknázása**. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.

